

Onderzoek naar de ervaringen van gemeentegriffiers over gebruik opleidings- en toerustingsbudget.

31 oktober 2019

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Resultaten	5
I Huidig gebruik van individueel opleidings- en toerustingsbudget	5
>Verdieping gemeenten waar een persoonlijk opleidingsbudget aanwezig is	6
II. Meerwaarde van persoonlijk opleidingsbudget	8
> Verklaring van huidig gebruik van persoonlijke opleidingsbudgetten	13
> Verklaring van niet hebben van persoonlijk opleidingsbudgetten	18
2. Onderzoeksverantwoording	23
2.1 Algemeen	23
2.2 Onderzoeksmethode	23
2.3 Response	24
2.4 Leeswijzer	27
3. Toelichtingen	28
I Huidig gebruik van individueel opleidings- en toerustingsbudget	28
>Verdieping gemeenten waar een persoonlijk opleidingsbudget aanwezig is	31
II. Meerwaarde van persoonlijk opleidingsbudget	33
> Verklaring van huidig gebruik van persoonlijke opleidingsbudgetten	45
> Verklaring van niet hebben van persoonlijk opleidingsbudgetten	49
III. Aan de slag met persoonlijk opleidings- en ondersteuningsbudget	57
4. Overheid in Nederland	63

Samenvatting

Aanleiding

Het ministerie van BZK, de VNG en verenigingen van politieke ambtsdragers werken samen in het programma Democratie in Actie om de lokale democratie te versterken, onder andere door te koersen op een krachtige gemeenteraad met goed toegeruste leden.

Het ministerie van BZK onderzoekt in dit kader en mede op verzoek van de Tweede Kamer de mogelijkheden van een persoonlijk opleidings- en toerustingsbudget voor raads- en Statenleden.

Gebruik persoonlijk opleidingsbudget

Een derde van de gemeenten heeft naast een collectief opleidingsbudget voor de gehele raad ook een persoonlijk opleidingsbudget (waarop individuele raadsleden aanspraak kunnen maken). ^{Vraag 1}

In zes van de tien gemeenten geven griffiers aan dat het gebruik van een persoonlijk opleidingsbudget naast een collectief opleidingsbudget nuttig is of zou kunnen zijn. ^{Vraag 2}

61% van de ondervraagde griffiers ziet een persoonlijk opleidingsbudget als meerwaarde ten opzichte van een collectief opleidingsbudget, omdat: ^{Vraag 3}

- 1) Per raadslid verschilt de (opleidings-)behoefte / maatwerk wordt mogelijk
- 2) Het stimuleert raadsleden meer om gebruik van te maken van opleidingsmogelijkheden / om in zich zelf te investeren

29% ziet geen meerwaarde, omdat:

- 1) Er is meer budget dan vraag (wordt al door collectieve budget gedekt)
- 2) Het loopt via de partijen zelf
- 3) Er geen behoefte / toegevoegde waarde is ten opzichte van een collectief opleidingsbudget

Ongeveer drie van de tien griffiers geven aan dat een individuele training en opleiding voor raadsleden vooral nuttig is voor het vergroten van kennis van openbaar bestuur en wetgeving, kennis van begroting en financiën, vaardigheden in debatteren en/of vaardigheden in verzamelen van kennis. ^{Vraag 4}

Gemeenten met persoonlijk opleidingsbudget

In vier van de tien gemeenten met een persoonlijk opleidingsbudget voor raadsleden is dit budget minder dan 500 euro voor het lopende begrotingsjaar (2019). Drie van de tien griffiers geven een bedrag tussen 500 en 1000 euro aan. Er zijn nauwelijks gemeenten waar het persoonlijk opleidingsbudget meer dan 1000 euro is. ^{Vraag 1.1}

In acht van de tien gemeenten met een persoonlijk opleidingsbudget maakt hooguit een kwart van de raadsleden gebruik van zo'n budget. ^{Vraag 1.2}

In driekwart van de gemeenten met een persoonlijk opleidingsbudget wordt hooguit een kwart van het totale bedrag voor persoonlijke opleidingsbudgetten door de raadsleden daadwerkelijk besteed.

Vraag 1.3

Provincies zonder persoonlijk opleidingsbudget

Bij gemeenten met een persoonlijk opleidingsbudget geven griffiers gemiddeld aan dat het ontbreken van tijd de voornaamste reden voor raadsleden is om geen gebruik te maken van een persoonlijk opleidingsbudget. De op een na meest voorname reden is (volgens de griffiers) dat het collectief volgen van een training of opleiding al voldoende is. ^{Vraag 5}

Bij gemeenten met een persoonlijk opleidingsbudget denkt twee derde van de griffiers dat er een (zeer) kleine kans is dat in hun gemeente dit budget in de komende jaren zal worden verhoogd. ^{Vraag 6}

Op de vraag waarom er daarop een (zeer) kleine kans is geeft de helft van de griffiers aan dat het huidige gemeentebudget al toereikend is. Vier van de tien geven aan dat er nu al te weinig gebruik van wordt gemaakt. ^{Vraag 7}

Van de gemeenten waar nog geen persoonlijk opleidingsbudget is ingesteld geeft slechts 6 procent van de griffiers aan dat er een (zeer) grote kans is dat in de komende jaren in hun gemeente zo'n budget wel zal worden ingesteld. ^{Vraag 5-1}

De helft van die griffiers geeft aan dat een persoonlijk opleidingsbudget mogelijk niet zal worden ingesteld omdat de gemeenteraad hiervoor weinig interesse heeft. Volgens een derde van de griffiers kan een obstakel hiervoor zijn het ontbreken van voldoende financiële middelen. ^{Vraag 6-1}

De vraag is voorgelegd of gemeenten via wetgeving verplicht moeten worden om persoonlijke opleidingsbudgetten aan te bieden aan raadsleden. Het aandeel griffiers dat dit geen goed idee vindt (ruim 40%) blijkt groter te zijn dan het aandeel dat dit wel een goed idee vindt (bijna 30%). ^{Vraag 7-1}

Op de vraag om een gemeente te benoemen, die goede individuele opleidingstrajecten biedt aan raadsleden geeft 93% van de griffiers aan er geen te kennen. 5% antwoordt: 'In geen enkele gemeente die ik ken gaat dit goed' en 2% "in alle gemeenten die ik ken gaat dit goed". ^{Vraag 8}

Pilot 'Naar een vitale democratie. Aan de slag met persoonlijk opleidings- en ondersteuningsbudget'

Acht van de tien griffiers zijn niet bekend zijn met de pilot 'Naar een vitale democratie. Aan de slag met persoonlijk opleidings- en ondersteuningsbudget'. Van de gemeenten waarin de griffier er wel mee bekend is, doet 1% procent mee met de pilot. ^{Vraag 9}

Van de gemeenten die niet deelnemen aan de pilot geven vier van de tien griffiers aan dat vanwege drukte het daar nog niet van gekomen is.

Op de vraag "Mogen wij contact met u opnemen om de mogelijkheden te bespreken voor deelname aan 'Naar een vitale lokale democratie. Aan de slag met persoonlijk opleidings- en ondersteuningsbudget'?" geeft 32% hun contactgegevens – in bezit van het onderzoeksbureau Overheid in Nederland. ^{Vraag 9.1}

Een derde van de ondervraagde griffiers brengt ideeën aan hoe gemeenten tegemoet zouden kunnen komen aan de wens van een stevige toerusting en ondersteuning van raadsleden: ^{Vraag 10}

- 1) Griffie meer betrekken
- 2) Financiële middelen beschikbaar stellen
- 3) Aanbod verbreden/maatwerk (kwaliteit verhogen, inwerkprogramma)
- 3) Betere vergoeding raadsleden
- 4) Meer collectief aanbieden
- 5) Meer kennisuitwisseling
- 6) Digitale leeromgeving
- 7) Wettelijk regelen.

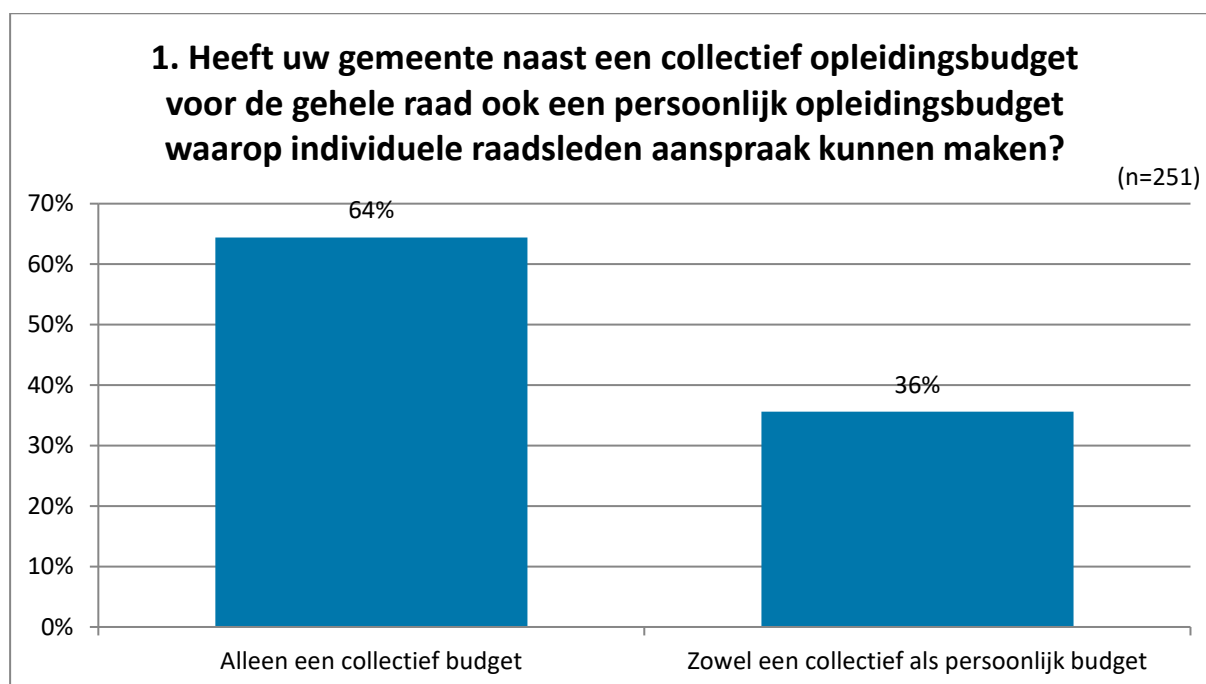
Dit en meer blijkt uit onderzoek van Overheid in Nederland, waaraan 251 gemeentegriffiers (71% van de populatie) hebben deelgenomen.

1. Resultaten

De toelichtingen in deze rapportage zijn de letterlijke antwoorden van de respondenten. Hier kunnen spelfouten of andere taalfouten in voorkomen.

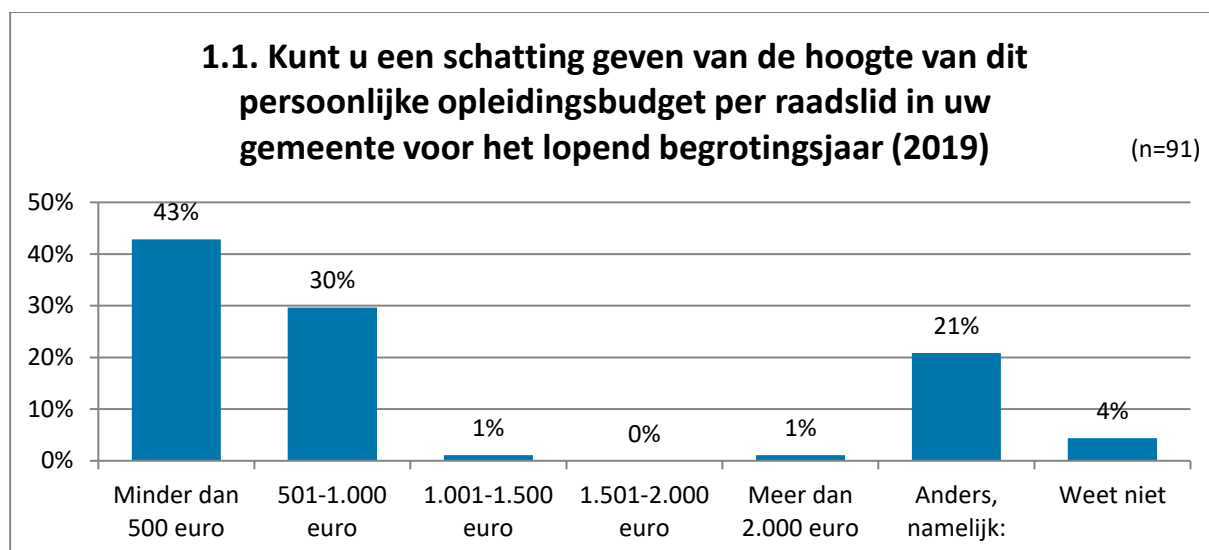
I Huidig gebruik van individueel opleidings- en toerustingsbudget

Gemeenten hebben op hun begroting veelal budget gereserveerd voor de opleiding en toerusting van raadsleden (hierna benoemd als opleidingsbudget). Ter verdieping op ons inventariserend onderzoek naar o.a. de ondersteuning en toerusting van raads- en statenleden van najaar 2018, willen wij u enkele nadere vragen stellen.

Op vraag "1. Heeft uw gemeente naast een collectief opleidingsbudget voor de gehele raad ook een persoonlijk opleidingsbudget waarop individuele raadsleden aanspraak kunnen maken?" antwoordt een derde van de griffiers (36%): "Zowel een collectief als persoonlijk budget".

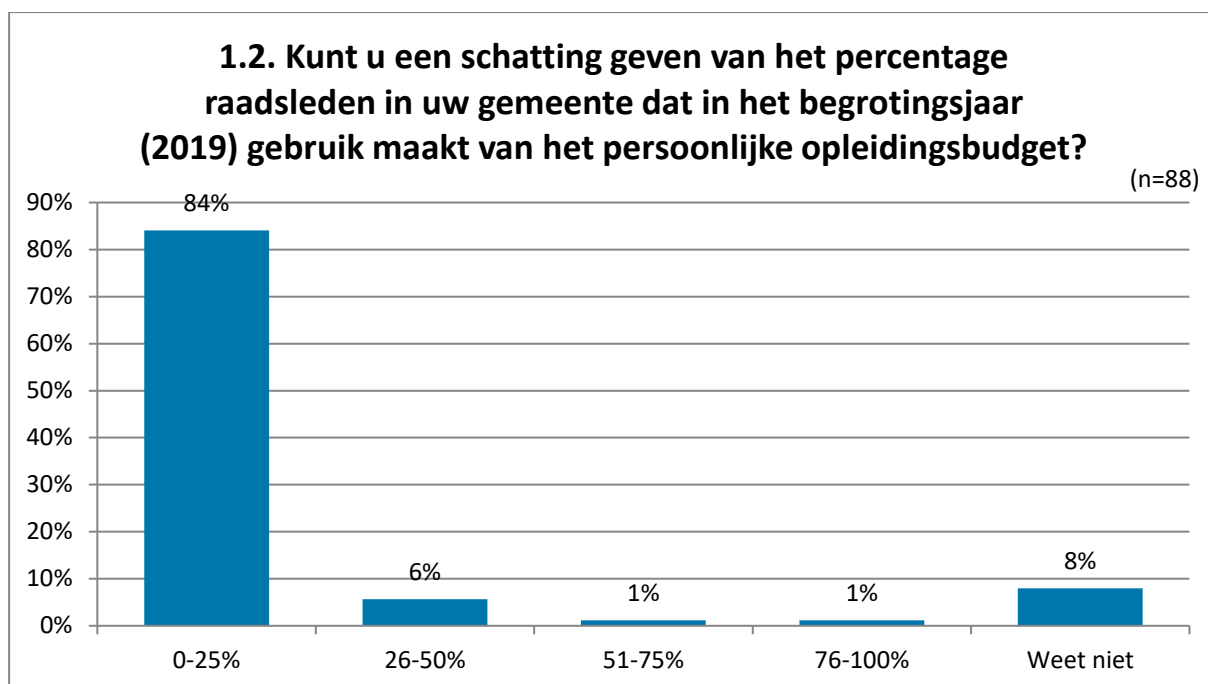
>Verdieping gemeenten waar een persoonlijk opleidingsbudget aanwezig is

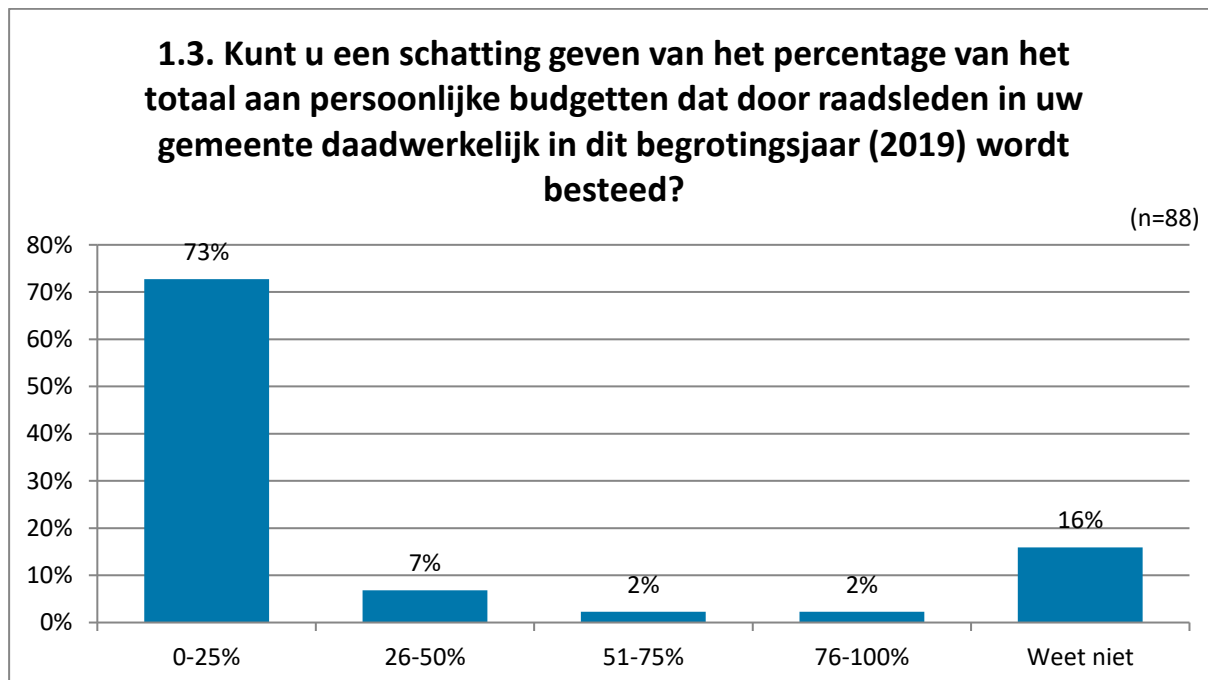
Op vraag “1.1. Kunt u een schatting geven van de hoogte van dit persoonlijke opleidingsbudget per raadslid in uw gemeente voor het lopend begrotingsjaar (2019)” vier van de tien griffiers (43%): “Minder dan 500 euro”. Drie van de tien griffiers geven een bedrag tussen 500 en 1000 euro aan. Er zijn nauwelijks gemeenten waar het persoonlijk opleidingsbudget meer dan 1000 euro is.

Anders, namelijk:

€ 12.500 zowel voor collectief als individueel
€ 500,--
1000 per raadsperiode
5.000 euro in totaal voor zowel collectief als persoonlijk opleidingsbudget (=minder dan 240 euro per raadslid)
500
500 euro
500euro (niet minder dan...)
Afhankelijk van de kosten van de opleiding
Als raadsleden vragen om naar een opleiding te mogen gaan, dan wordt dit over het algemeen toegestaan. Zonder dat er een specifiek budget is voor elk individueel raadslid.
Er is geen persoonlijk opleidingsbudget
In totaal is 4000,- beschikbaar
Niet gedefinieerd
Per individueel geval beoordelen
Raadsleden krijgen een persoonlijk budget van 1000,= per jaar, waarvoor ze opleidingen kunnen volgen maar ook deels kunnen besteden (1 ^e jaar) voor de aanschaf van bijvoorbeeld een iPad of LapTop
Situationeel
Van persoonlijke opleidingen wordt nauwelijks gebruik gemaakt
Verordening geeft raadsleden de mogelijkheid tot volgen van opleiding, congressen, etc. de verordening noemt geen financiële limiet
Zie toelichting bij vraag 1

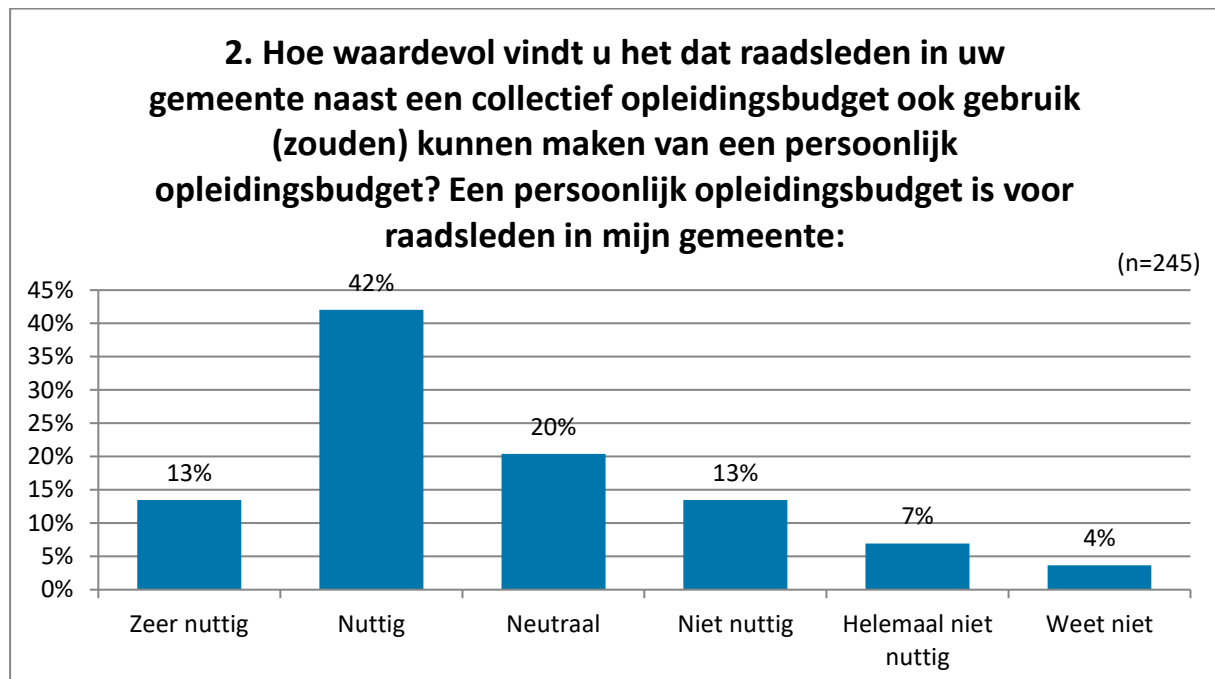

Op vraag "1.2. Kunt u een schatting geven van het percentage raadsleden in uw gemeente dat in het begrotingsjaar (2019) gebruikt maakt van het persoonlijke opleidingsbudget?" antwoorden ruim acht van de tien griffiers (84%): "0-25%".

Op vraag "1.3. Kunt u een schatting geven van het percentage van het totaal aan persoonlijke budgetten dat door raadsleden in uw gemeente daadwerkelijk in dit begrotingsjaar (2019) wordt besteed?" antwoordt driekwart van de griffiers (73%): "0-25%".

II. Meerwaarde van persoonlijk opleidingsbudget

Op vraag “2. Hoe waardevol vindt u het dat raadsleden in uw gemeente naast een collectief opleidingsbudget ook gebruik (zouden) kunnen maken van een persoonlijk opleidingsbudget? Een persoonlijk opleidingsbudget is voor raadsleden in mijn gemeente:” antwoorden zes van de tien griffiers (56%): “(zeer) nuttig”. In totaal antwoordt 20% van de respondenten: “(helemaal) niet nuttig”.

**3. Kunt u nader aangeven waarom een persoonlijk opleidingsbudget wel of geen meerwaarde heeft ten opzichte van een collectief opleidingsbudget?
(n=241)**

Weet niet (11%)

Wel een meerwaarde, omdat (61%):

- 1) Per raadslid verschilt de (opleidings-)behoefte / maatwerk wordt mogelijk
- 2) Stimuleert raadsleden meer om gebruik van te maken van de opleidingsmogelijkheden / om in zich zelf te investeren

(de open antwoorden zijn gecategoriseerd)

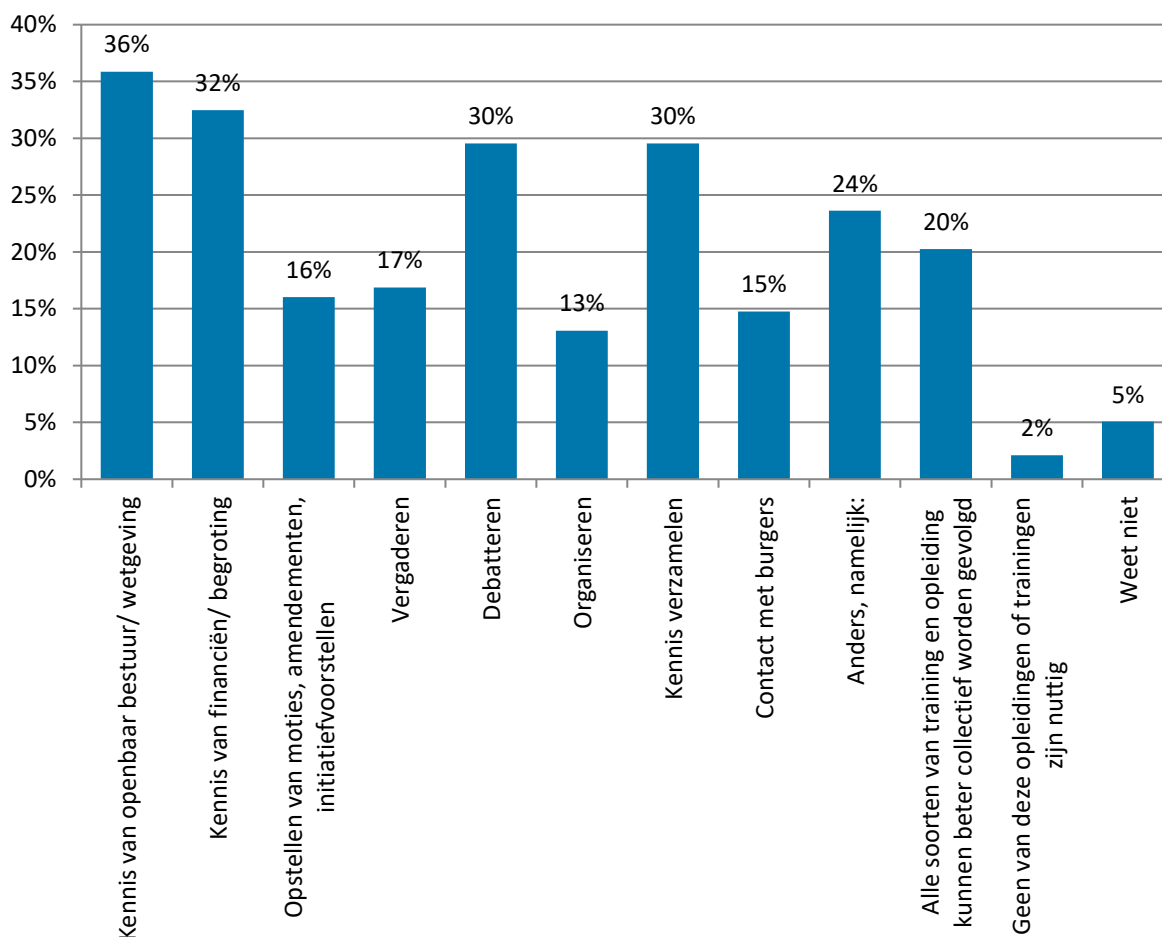
Geen meerwaarde, omdat (29%):

- 1) Er is meer budget dan vraag (wordt al door collectieve budget gedekt)
- 2) Het loopt via de partijen zelf
- 3) Er is geen behoefte / toegevoegde waarde
- 4) De invulling is onbekend
- 5) Raadslid bepaalt zelf (eigen verantwoordelijkheid)
- 6) De kennis van de raad met een collectief budget gelijk
- 7) Raadsleden hebben hier geen tijd voor

(De open antwoorden zijn gecategoriseerd)

4. Welke soorten van training en opleiding zijn volgens u met name geschikt voor raadsleden om individueel te volgen (i.p.v. collectief)? Een individuele training en opleiding is vooral nuttig voor: (n=237)

(Meerdere antwoorden mogelijk)

Op vraag "4. Welke soorten van training en opleiding zijn volgens u met name geschikt voor raadsleden om individueel te volgen (i.p.v. collectief)? Een individuele training en opleiding is vooral nuttig voor:" antwoordt drie van de tien griffiers: "Kenniss van openbaar bestuur/ wetgeving" (36%), "kennis van begroting/financiën" (32%), "debatteren" (30%) of "kennis verzamelen"(30%) .

Anders, namelijk:

Afhankelijk van het aanbod collectief is er op basis en expertniveau mogelijk nog individuele behoefte

Alle onderwerpen zijn zowel collectief als persoonlijk mogelijk, ik vind vooral de animo doorslaggevend. Als meerdere raadsleden geïnteresseerd zijn in een bepaald onderwerp dan is collectief handiger, anders persoonlijk.

Balans privé-werk-raadswerk

Begrijpend lezen/snellezen e.d.

Beleidsinhoudelijk

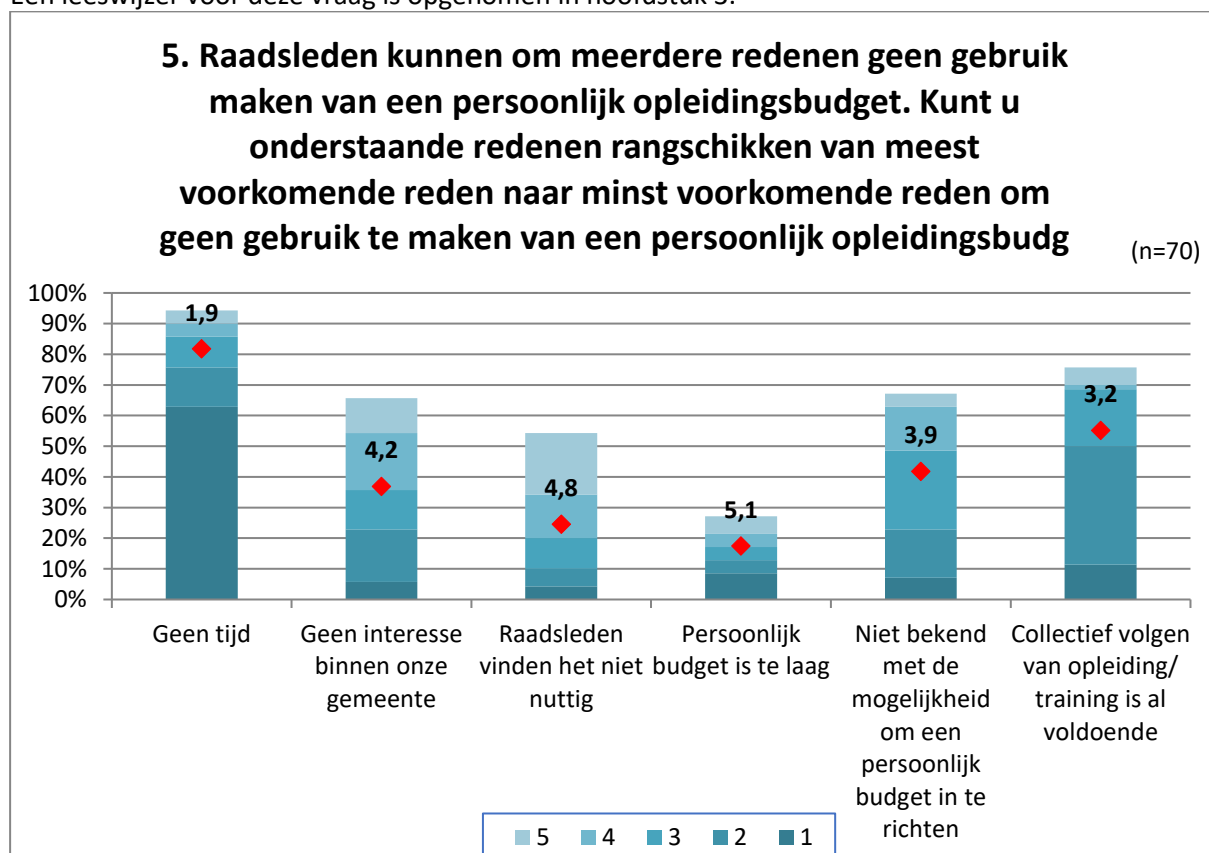
Bijv. hoe lees je raadsvoorstellen vanuit je partijpolitieke visie.

Coaching
Coaching en begeleiding van fractieleden; persoonlijke effectiviteit, communicatie
Communicatie
Competenties
Dat hangt dus in principe af van de persoonlijke ontwikkeling van een raadslid. Denkbeelden dat er een basispakket moet worden aangeboden waarvan ieder raadslid gebruik kan maken, waarin alle voornoemde onderwerpen aan bod komen. Maar er zal bij sommige raadsleden behoefte zijn aan meer diepgang. Daarin kan coaching vanuit de griffier of een individueel opleidingsbudget voorzien.
De specifieke punten waar ze zich op willen richten
Debatteren
Een persoonlijk budget maakt juist dat je behoefte niet hoeft te worden gedeeld door de overige leden. Alle trainingen kunnen daarmee persoonlijk worden gevolgd in aanvulling op collectieve trainingen.
Er is verschil tussen nieuwe en zittende raadsleden
Focus aanbrengen in de stortvloed aan informatie. Hoe pik je er de voor jou politiek belangrijke zaken uit en hoe zet je die effectief in?
Fractievoorzitterschap
Geen
Gericht op persoonlijke competenties, veel opleidingen op kennisniveau kunnen goed collectief gegeven worden.
Het kan goed zijn om buiten de eigen gemeente met andere raadsleden kennis op te doen en ervaring te delen.
Het leren effectief bij te dragen aan democratie en welke rol je daar als raadslid in hebt (of: reflectie op de betekenis van democratie)
Hoe kan ik zo effectief mogelijk omgaan in mijn raadswerk (korte coachingsbijeenkomsten)
Houding en gedrag
Individuele budgetten verwerken in de onkostenvergoeding
Inhoudelijke thema's als bijvoorbeeld schuldhulpverlening, preventie etc
Inhoudelijke trainingen op specifieke dossiers
Integriteit, ondermijning
Is afhankelijk van persoonlijke behoefte.
Kan efficiënter in groepen
Kennis gericht op de portefeuille van het raadslid bijv. het sociaal domein of ruimtelijke ordening
Meer specifieke kennis op een bepaald inhoudelijk terrein
Mn gericht op competenties. De zgn. inhoudstrainingen kunnen goed collectief worden gegeven.
Omggaan met sociale media
Omgang met media
Persoonlijk zegt het al, met goede onderbouwing kan elke training geschikt zijn
Persoonlijke begeleiding/coaching op basis van behoefte. Denk bijv aan spreken in het openbaar.
Persoonlijke coaching
Persoonlijke effectiviteit
Persoonlijke profilering/coachingstraject (hoe doe ik het als raadslid en wat kan beter), communiceren. Kortom cursussen gericht op persoonlijke ontwikkeling als raadslid.
Persoonlijke vaardigheden
Persoonlijke vaardigheden, coaching
Presenteren, schrijven van een betoog, omgaan met tegenstellingen, meer de persoonlijke ontwikkeling.

Situationeel
Snellezen
Snellezen
Specialisaties zoals werkgeverscommissie, auditcommissie, rekenkamerfunctie etc.
Spreeken in het openbaar, snellezen.
Training om samen als fractie een team te worden
Veelal gaat het hierbij om onderontwikkelde vaardigheden (spreken in openbaar en derg.)
Volstrekt afhankelijk van de persoonlijke behoefte
Vooraf trainingen als er niet voldoende belangstelling is bij de rest. Trainingen die gericht zijn op profilering mogelijk. Mogelijk rondom digitalisering. Niet alle raadsleden komen daar goed uit.
Voorzitten ikv BOB besluitvormingsmodel
Voorzitten van vergaderingen
Waar men zelf hiaten in de kennis of kunde ervaart
Wat is taak en rol in dualisme
Zie toelichting

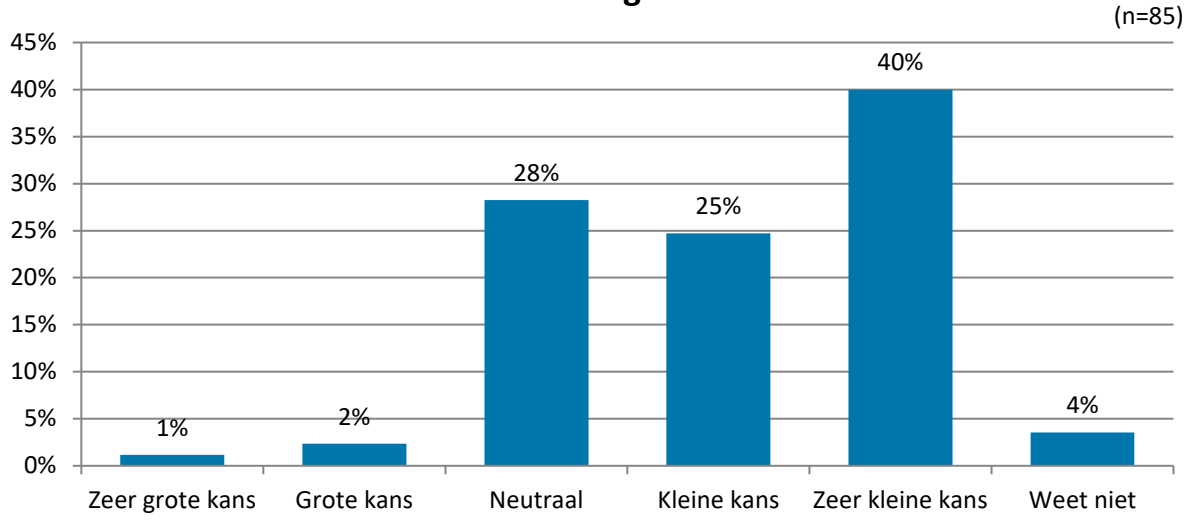
> Verklaring van huidig gebruik van persoonlijke opleidingsbudgetten

Een leeswijzer voor deze vraag is opgenomen in hoofdstuk 3.

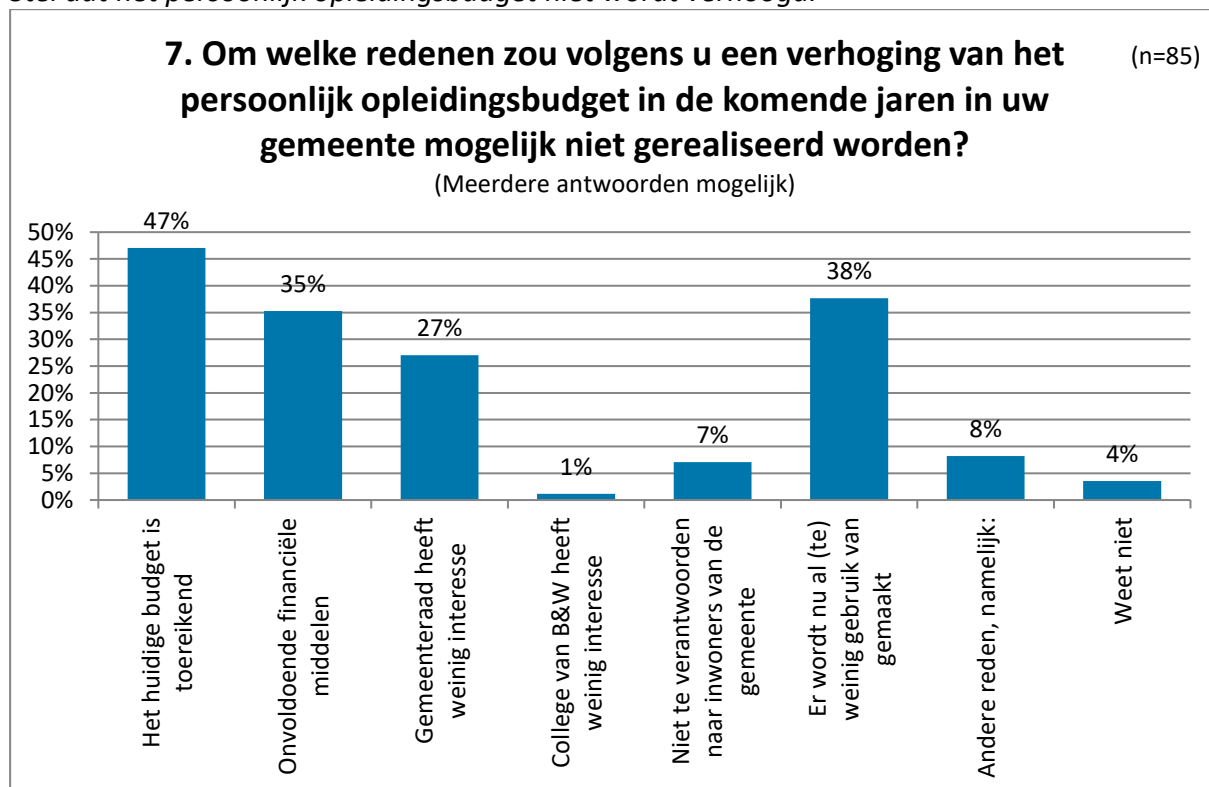
Bij vraag "5. Raadsleden kunnen om meerdere redenen geen gebruik maken van een persoonlijk opleidingsbudget. Kunt u onderstaande redenen rangschikken van meest voorkomende reden naar minst voorkomende reden om geen gebruik te maken van een persoonlijk opleidingsbudget" wordt door griffiers gemiddeld "Geen tijd" als de meest voorkomende reden aangegeven, gevolgd door "Collectief van een opleiding of training is al voldoende."

6. Hoe groot is volgens u de kans dat in uw gemeente in de komende jaren het persoonlijk opleidingsbudget voor raadsleden hoger wordt?

Op vraag "6. Hoe groot is volgens u de kans dat in uw gemeente in de komende jaren het persoonlijk opleidingsbudget voor raadsleden hoger wordt?" antwoordt in totaal 4% van de griffiers: "(zeer) grote kans". In totaal antwoordt 65% van de griffiers: "(zeer) kleine kans".

Stel dat het persoonlijk opleidingsbudget niet wordt verhoogd.

Op vraag “7. Om welke redenen zou volgens u een verhoging van het persoonlijk opleidingsbudget in de komende jaren in uw gemeente mogelijk niet gerealiseerd worden?” antwoordt 47% van de griffiers: “Het huidige budget is toereikend”. 38% geeft aan: “Er wordt nu al (te) weinig gebruik van gemaakt.”

Andere reden, namelijk:

Bezuinigingen

Budget is in 2019 vastgesteld

Budgettair

Dit jaar hoogte van het opleidingsbudget besproken en besloten dat dit niet verhoogd wordt.

Eerste evalueren wat de opbrengst van het huidige budget is (€ 500 per raadslid)

Intern verzet van ambtenaren onder het college

Vereist aanpassing verordening

8. Wat kan volgens u worden verbeterd in individuele opleidingstrajecten voor raadsleden in uw gemeente? (n=85)

Op vraag "8. Wat kan volgens u worden verbeterd in individuele opleidingstrajecten voor raadsleden in uw gemeente?" geeft 42% van de griffiers in eigen woorden een verbetering aan.

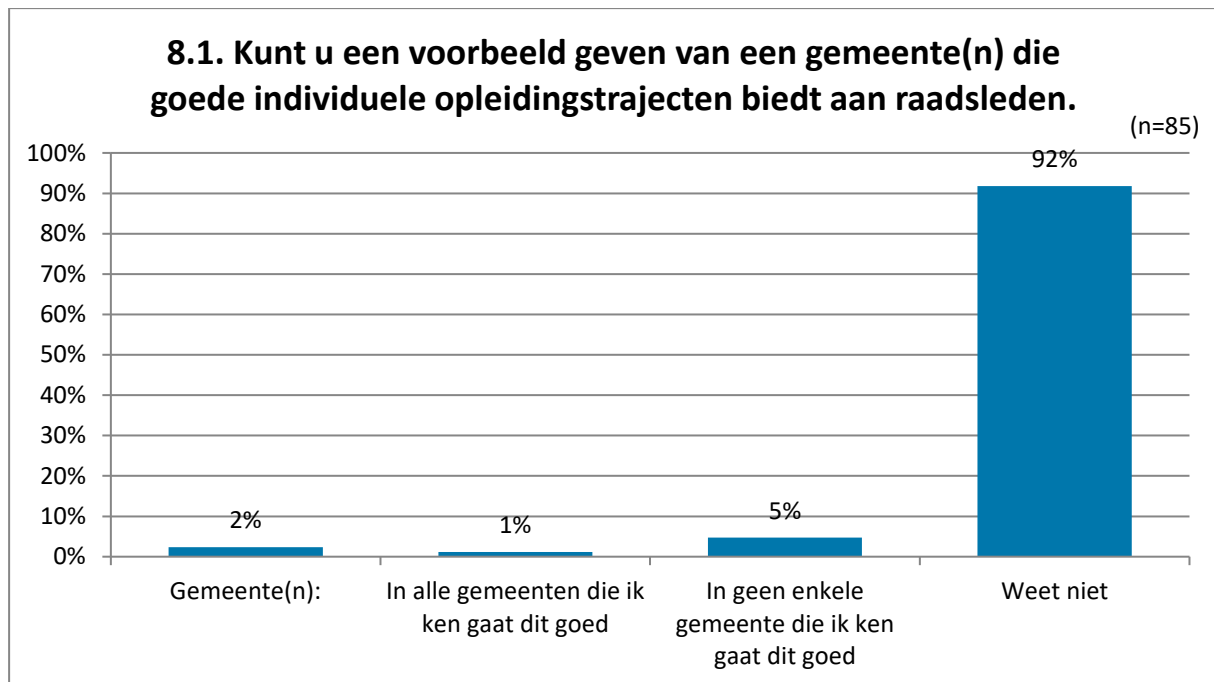
Niets (16%)

Weet niet (41%)

Verbetering (42%):

- 1) Meer communiceren
- 2) Gericht aanbod / maatwerk
- 3) Huidig aanbod beter benutten
- 4) Griffie betrekken
- 5) Verplichten
- 6) Centrale plek (portal) voor opleidingen

(Open antwoorden zijn gecategoriseerd)

Op vraag “8.1. Kunt u een voorbeeld geven van een gemeente(n) die goede individuele opleidingstrajecten biedt aan raadsleden.” Antwoorde 92% van de respondenten: “Weet niet”, 5% “in geen enkele gemeente die ik ken gaat dit goed” en 1% “in alle gemeenten die ik ken gaat dit goed”.

Genoemde gemeente(n):

* Maastricht

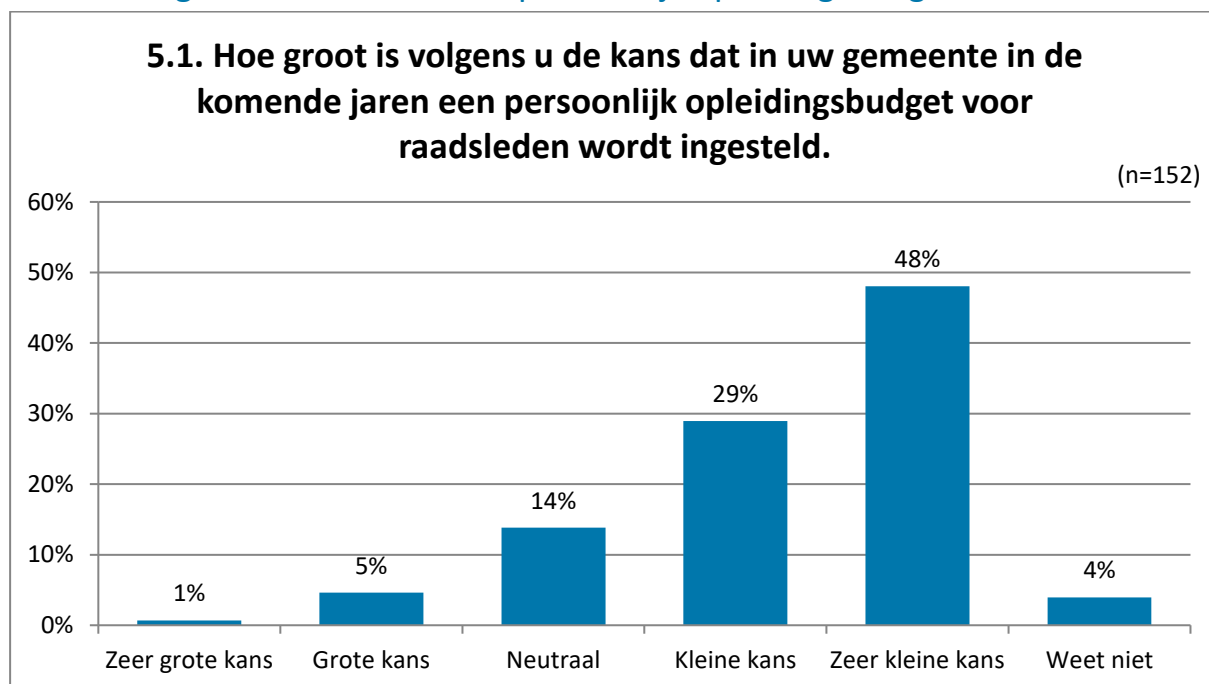
* Naar mijn mening in 100.000+ gemeenten, omdat daar meer financiële middelen beschikbaar zijn, waardoor raadsleden hierin zelf in overleg met de griffie goed kunnen voorzien.

Op vraag waarom de individuele opleidingstrajecten in de door uw genoemde gemeente(n) goed zijn?” antwoorden de respondenten:

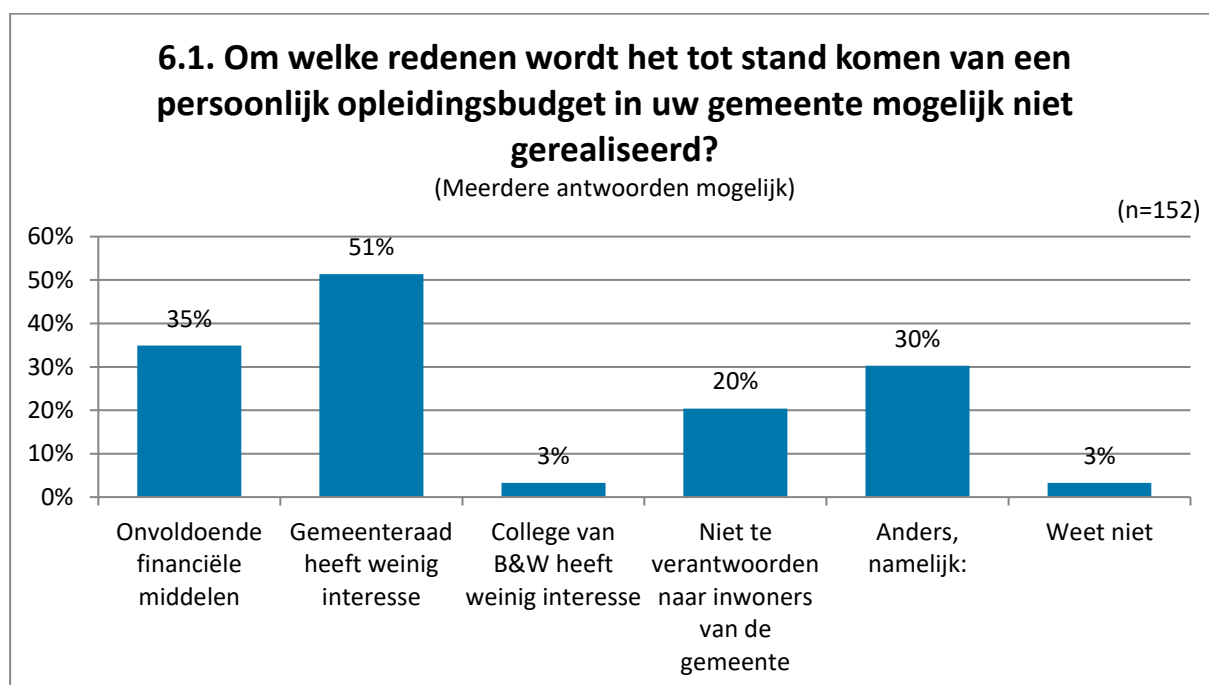
* De reden waarom ik de gemeente voordraag, is omdat raadsleden ook gebruik mogen maken van interne opleidingstrajecten. Er is een scala aan mogelijkheden en desgevraagd verzorgt de “huis”-opleider een maatwerk training voor raadsleden.

* Zie meerwaarde-vraag.

> Verklaring van niet hebben van persoonlijk opleidingsbudgetten

Op stelling 5. Hoe groot is volgens u de kans dat in uw gemeente in de komende jaren een persoonlijk opleidingsbudget voor raadsleden wordt ingesteld. Antwoorde in totaal 5% van de respondenten: “(zeer) grote kans”. In totaal antwoordt driekwart van de griffiers (77%): “(zeer) kleine kans”. Slechts 6% geeft aan: “(zeer) grote kans”.

Op vraag “6. Om welke redenen wordt het tot stand komen van een persoonlijk opleidingsbudget in uw gemeente mogelijk niet gerealiseerd?” antwoordt de helft van de griffiers (51%): “Gemeenteraad heeft weinig interesse”. Een derde (35%) geeft aan: “Onvoldoende financiële middelen”.

Anders, namelijk:

Aanstaande herindeling
Als een gemeente moet ombuigen is het lastig als raad voor jezelf budget te regelen
Beperkte middelen die de raad liever anders inzet
Binnen de partij opgelost
Blijven volksvertegenwoordigers moet je niet verder bureaucratisch maken
Coalitie regelt het liever binnen de eigen partij, niet de concurrent sterker maken
Collectieve opleidingen voorzien in de behoefte
Combinatie van factoren waaronder de mogelijke antwoorden
De mogelijkheid is onbekend en er is veel te doen met het collectief budget. Soms is leren met de hele raad ook beter
De raad is met alles veel te zuinig voor zichzelf.
De scholingsbehoefte heeft zich niet vertaald naar een dergelijk systeem
De voor de raad gewenste trainingen doen we altijd collectief, want dat is ook goedkoper dan het individueel aanbieden
Die weet wel beter
Een combinatie van: denken het niet nodig te hebben + geen geld aan jezelf als raad uitgeven.
Elk verzoek kan worden gehonoreerd, dus er is geen aanleiding nu. Een voorstel mijnerzijds om redenen als hierboven aangegeven zou als een motie van wantrouwen worden gezien.
Er is gekozen dit via de fracties, het fractiebudget, te laten verlopen.
Er is ruimte voor persoonlijke ontwikkeling. Een persoonlijk opleidingsbudget is een doorgeslagen instrument, net als de rechtspositieregeling per 1-1 jl.
Er wordt voldoende in de behoefte voorzien middels andere voorzieningen.
Geen prioriteit
Geen toegevoegde waarde. Geen gemeentelijke taak.
Grififer (ikzelf dus) is principieel tegenstander.
Het collectieve budget biedt voldoende mogelijkheden
Het is een nieuw fenomeen en ook nog eens één die geld kost. En gemeenteraden vinden het nu eenmaal heel moeilijk in zichzelf te investeren. Angst voor het zakkenvullers-verwijt.
Het is nog niet aan de orde geweest. Stemt wel tot nadenken over de ontwikkeling van een opleidingsplan met collectief aanbod en persoonsgebonden budgetten.
Huidige budget wordt niet gebruikt
Huidige werkwijze volstaat
Individuele opleidingswensen kunnen nu ook ten laste komen van het collectieve opleidingsbudget. Dit ter beoordeling van het presidium.
Is nog geen issue
Kan in groepen
Maatwerk
Nauwelijks toegevoegde waarde boven de huidige werkwijze.
Niet aan de orde geweest
Niet aan de orde geweest.
Niet nodig (zie ook het antwoord op 5)
Niet nodig om persoonlijke opleidingsbehoefte te benadrukken
Onze raad is (helaas) heel zuinig voor zichzelf.
Persoonlijk budget beknot de raadsleden in hun mogelijkheden om cursussen te volgen
Sommige trainingen kunnen vanuit fractiebudget worden gefinancierd. Voor andere trainingen wordt via partijen trainingen aangeboden.
Toekomstige herindeling (per 1 1 2021)

Velen vinden het een eigen verantwoordelijkheid.

Verklaring onder 3

We hebben een budget voor de raad, maar individuele opleidingen zijn mogelijk

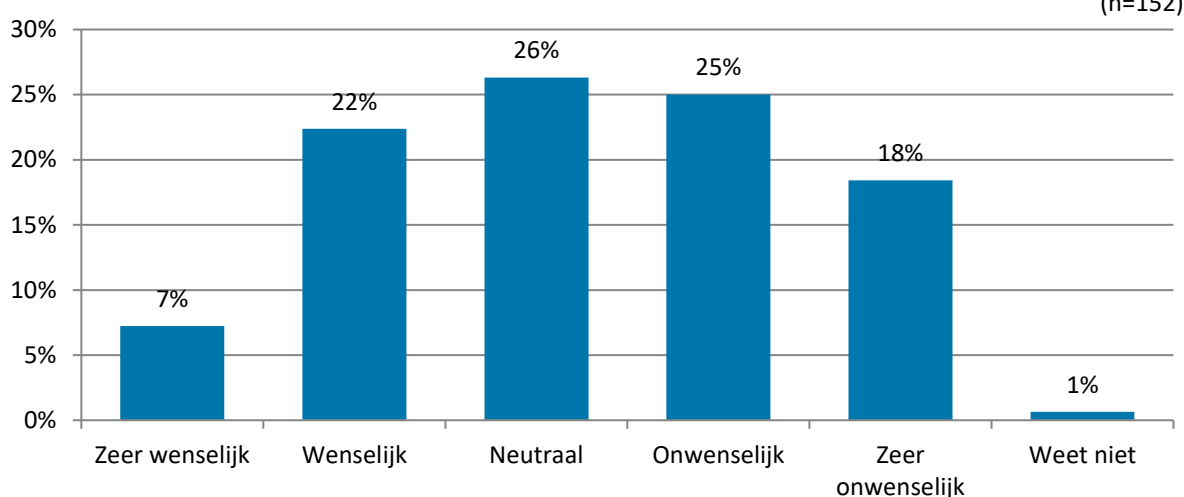
We staan als net heringdeelde gemeenten nog in de startblokken en zetten mede daarom fors in op collectieve activiteiten.

Weinig tot geen ondersteuning van personeelszaken bij opstellen nadere regels rechtspositie raadsleden

Zie antwoord 5

Zie bij 5

7.1. Hoe wenselijk of onwenselijk zou u het vinden dat via wetgeving gemeenten verplicht worden om persoonlijke opleidingsbudgetten te bieden aan raadsleden?

Op vraag “7. Hoe wenselijk of onwenselijk zou u het vinden dat via wetgeving gemeenten verplicht worden om persoonlijke opleidingsbudgetten te bieden aan raadsleden?” antwoorden drie van de tien griffiers (29%): “(zeer) wenselijk”. Vier van de tien griffiers (43%) geven aan: “(zeer) onwenselijk”.

Toelichting (zeer) wenselijk:

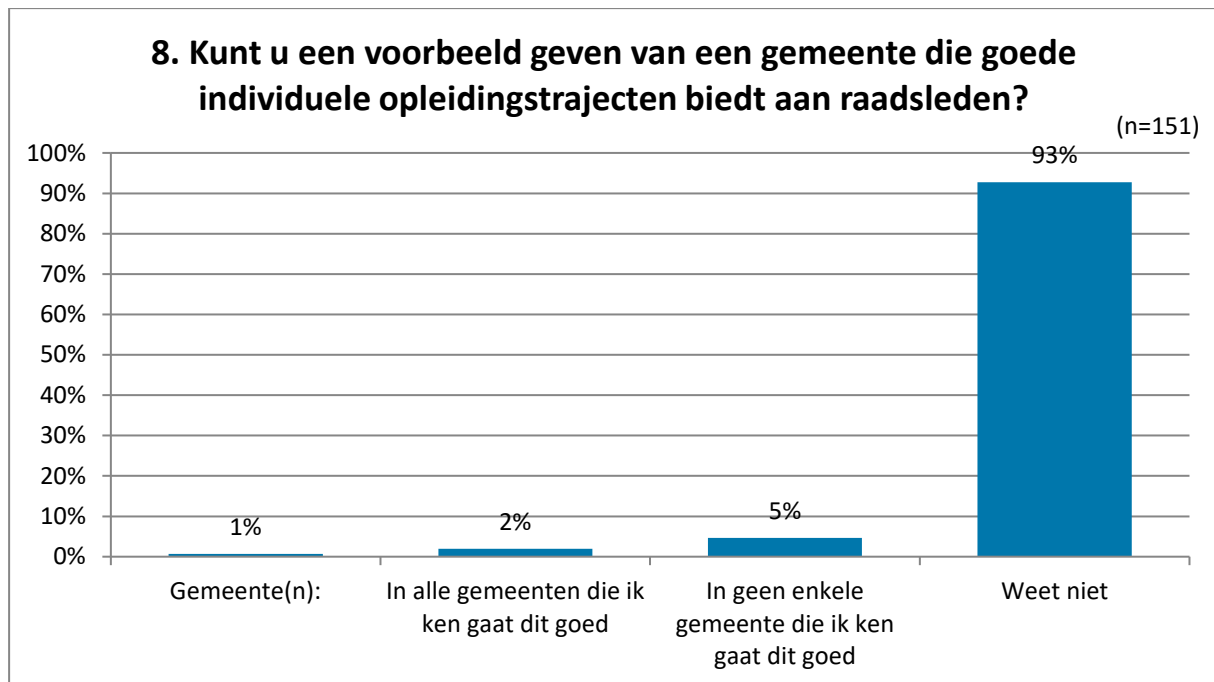
- 1) Geen drempel (extra impuls om te regelen)
- 2) Het is een verplichting waardoor er extra geld vrij komt
- 3) Er wordt dan meer gebruik van gemaakt
- 4) Maatwerk mogelijk
- 5) versterkt de rechtspositie
- 6) Los van de politiek

(De antwoorden zijn gecategoriseerd)

Toelichting (zeer) onwenselijk

- 1) Het raakt de gemeentelijke autonomie (niet arbitrair handelen)
- 2) Het collectief aanbieden is reeds aanwezig
- 3) Geen behoefte

(De antwoorden zijn gecategoriseerd)

Op vraag "8. Kunt u een voorbeeld geven van een gemeente die goede individuele opleidingstrajecten biedt aan raadsleden?" antwoordt 93% van de griffiers: "Weet niet", 5% "in geen enkele gemeente die ik ken gaat dit goed" en 2% "in alle gemeenten die ik ken gaat dit goed".

Toelichting gemeente(n):

* Bestaat niet in mijn gedachte

Redenen waarom de individuele opleidingstrajecten in de door uw genoemde gemeente(n) goed zijn:

* Ervaring

* Het sluit 100% aan op de behoefte van de raadsleden en de raadsleden worden niet betutteld.

* Geen idee

2. Onderzoeksverantwoording

2.1 Algemeen

Onderzoek	: Gebruik opleidings- en toerustingsbudget
Onderwerpen	: Huidig gebruik van individueel opleidings- en toerustingsbudget
	: Meerwaarde van persoonlijk opleidingsbudget
	: Verklaring van gebruik van persoonlijke opleidingsbudgetten
	: Toekomst
Enquêteperiode	: 20 september 2019 tot 10 oktober 2019
Aantal respondenten	: 250
Foutmarge	: 5,9% (bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%)
Aantal vragen	: 25
Rapportagedatum	: 11 oktober 2019

Toelichting:

De *foutmarge* geeft de precisie van een gemeten percentage aan. Hoe kleiner de foutmarge, hoe preciezer het gemeten resultaat. In dit onderzoek is de foutmarge maximaal $\pm 5,9\%$.

Het *betrouwbaarheidsniveau* geeft de verwachte kans aan, dat bij herhaling van de meting onder gelijke omstandigheden, een zelfde resultaat wordt verkregen.

2.2 Onderzoeksmethode

Het ministerie van BZK onderzoekt mede op verzoek van de Tweede Kamer de mogelijkheden van een persoonlijk opleidings- en toerustingsbudget voor raads- en Statenleden. De onderzoeksmethode is als volgt:

- In overleg met 'Democratie in Actie' zijn vragen opgesteld. Het ministerie van BZK, de VNG en verenigingen van politieke ambtsdragers werken samen in het programma Democratie in Actie om de lokale democratie te versterken.
- Met een begeleidend schrijven is de vragenlijst op 20 september 2019, via e-mail, verstuurd naar alle gemeentegriffiers in Nederland. In dezelfde week is het onderzoek vermeld in de griffiersnieuwsbrief.
- Een herinneringsmail is verstuurd op 27 september 2019. Tussentijds is telefonisch contact opgenomen met griffiers om deze te attenderen op de vragenlijst.
- Alle respondenten vullen de vragenlijst anoniem in.

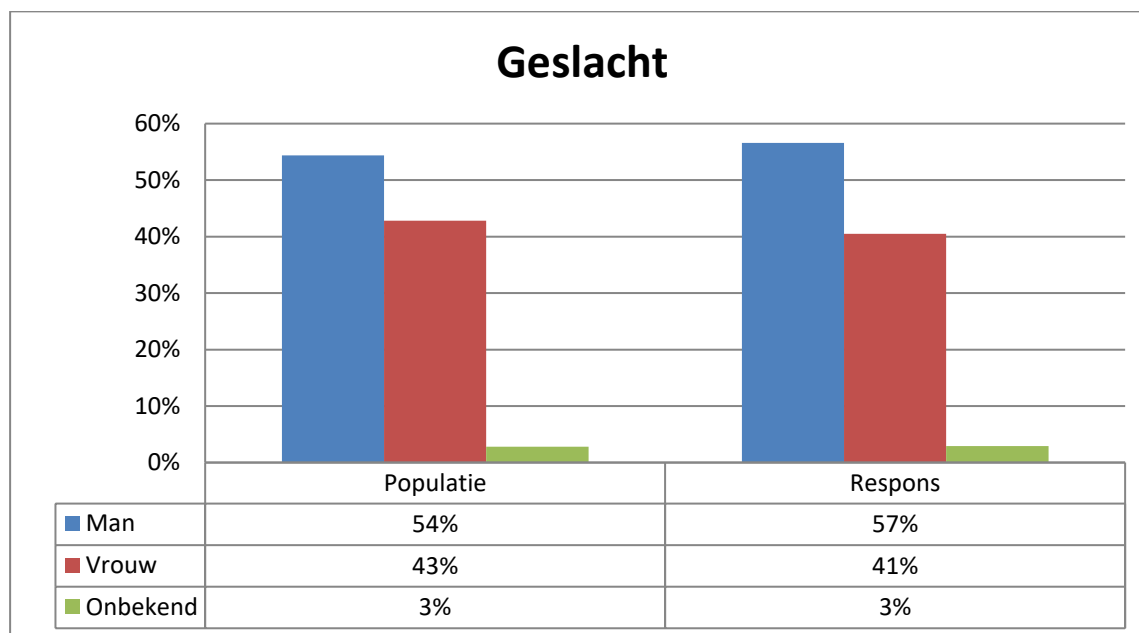
2.3 Response

Aantal griffiers (populatie):	355
Aantal griffiers bekend bij Overheid in Nederland (steekproef)	355
Aantal respondenten (response):	251
-% van populatie	- 70,7%

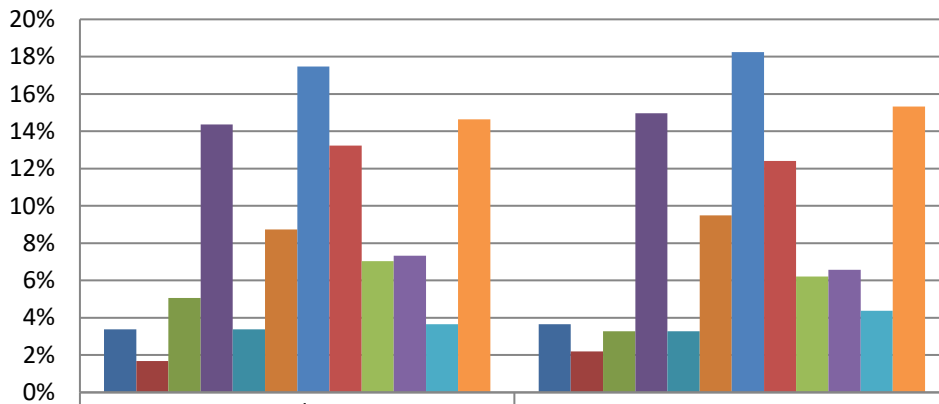
De respons wordt vergeleken met de griffiers die bekend zijn bij Overheid in Nederland op de volgende punten:

- Geslacht
- Provincie
- Grootte gemeente
- Zittingsduur griffier, ononderbroken

Op bovenstaande kenmerken is het griffiersonderzoek een verkleinde afspiegeling van de werkelijkheid. De onderliggende waardes volgen hieronder, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de populatie (de verdeling rondom de actieve griffiers) en de respons (de verdeling rondom de respondenten).

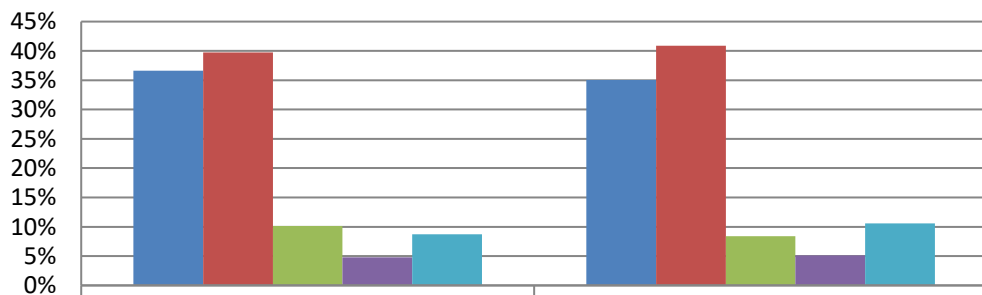

Provincie

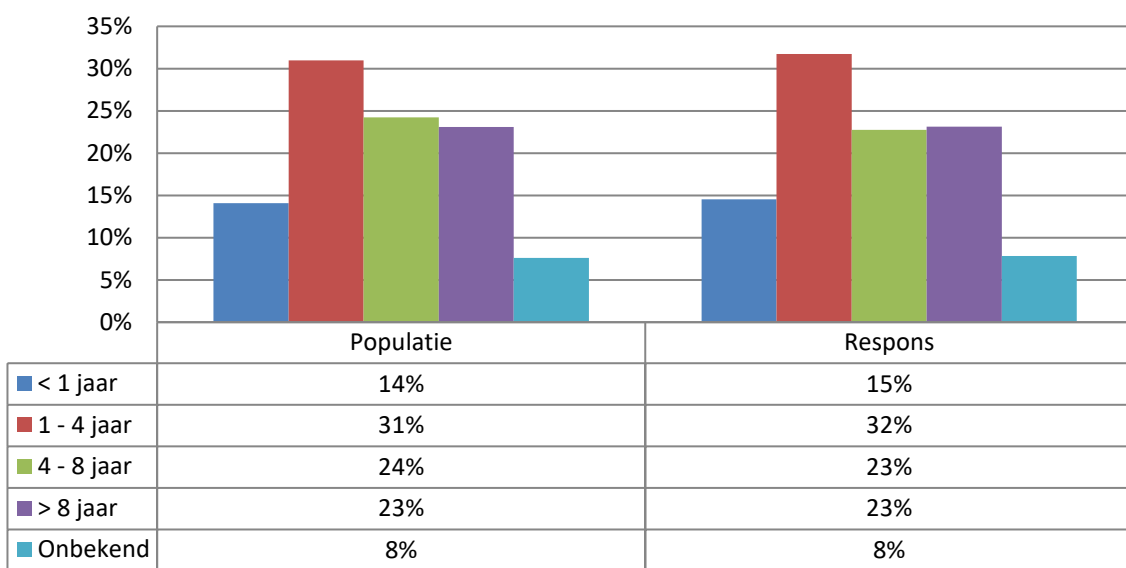
	Populatie	Respons
Drenthe	3%	4%
Flevoland	2%	2%
Friesland	5%	3%
Gelderland	14%	15%
Groningen	3%	3%
Limburg	9%	9%
Noord-Brabant	17%	18%
Noord-Holland	13%	12%
Overijssel	7%	6%
Utrecht	7%	7%
Zeeland	4%	4%
Zuid-Holland	15%	15%

Grootte gemeente (inwoners)

	Populatie	Respons
< 25.000	37%	35%
25.000 - 50.000	40%	41%
50.000 - 75.000	10%	8%
75.000 - 100.000	5%	5%
> 100.000	9%	11%

Zittingsduur, ononderbroken

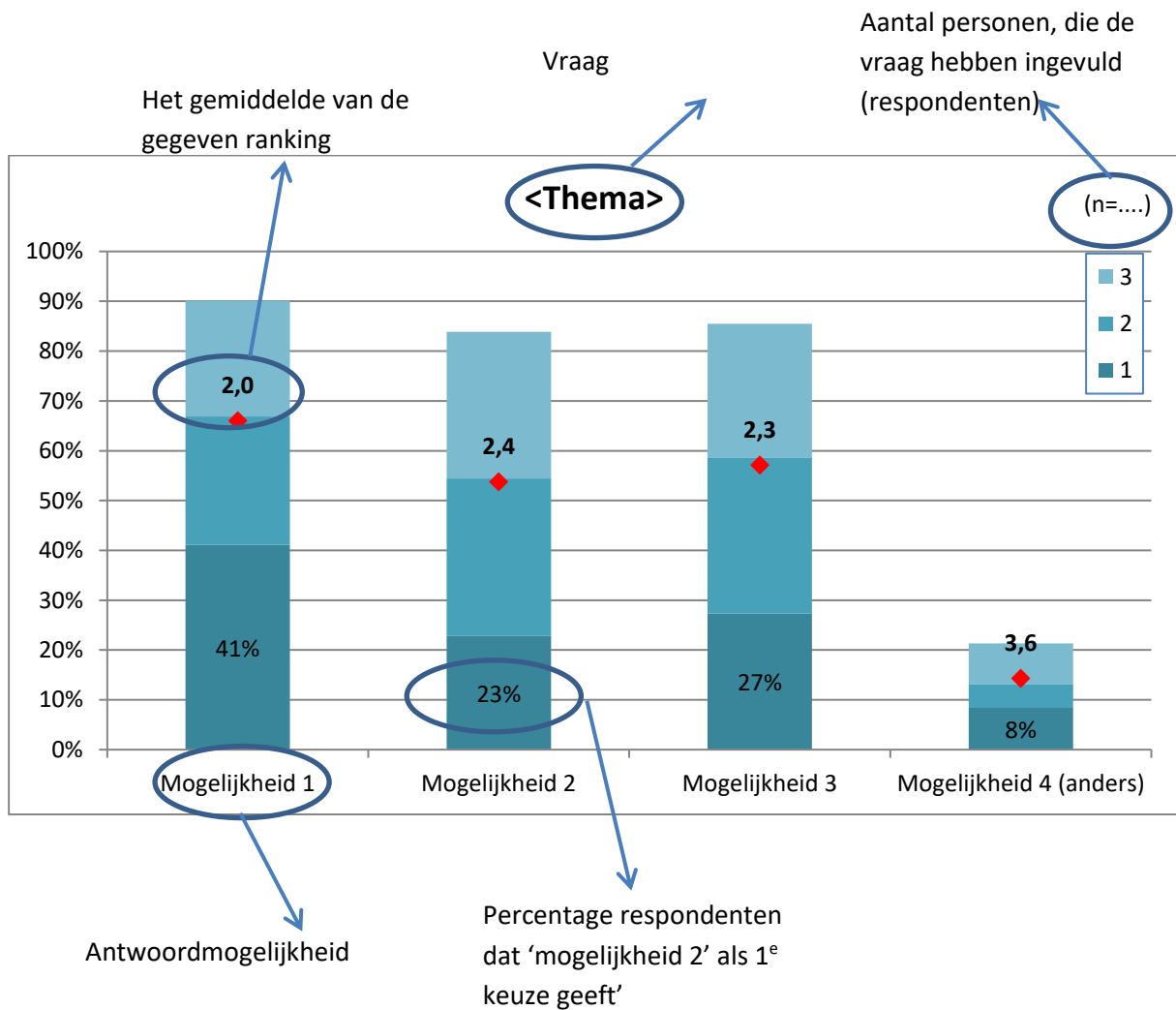

2.4 Leeswijzer

De toelichtingen in deze rapportage zijn de letterlijke antwoorden van de respondenten. Hier kunnen spelfouten of andere taalfouten in voorkomen.

De gegeven toelichtingen in deze rapportage zijn de letterlijke antwoorden van de respondenten. Hier kunnen spelfouten of andere taalfouten in voorkomen.

Per antwoordmogelijkheid kan de respondent een ranking aanbrengen.

3. Toelichtingen

I Huidig gebruik van individueel opleidings- en toerustingsbudget

1. Heeft uw gemeente naast een collectief opleidingsbudget voor de gehele raad ook een persoonlijk opleidingsbudget waarop individuele raadsleden aanspraak kunnen maken?

Antwoord

Gegeven toelichting

Alleen een collectief budget	<ul style="list-style-type: none"> • De budgetten van gemeenten staan sterk onder druk, alleen al vanwege de Jeugdzorg. Meer budget vrij maken dan nu (collectief) beschikbaar is, betekent ergens anders een bezuiniging (mogelijk ten koste van de burgers waarvoor zij nu juist aan de slag zijn). • De nieuwe rechtspositieregeling is nog niet vastgesteld. • De raad heeft een budget ter beschikking, daar wordt alles uit betaald ook de opleidingen/trainingen. Het is niet zo dat een gedeelte van dit budget geormerkt is voor alleen opleiding/training. • Een collectief budget waar ook persoonlijke opleiding van individuele raadsleden uit worden betaald. Het gaat niet om budget, het gaat over persoonlijke opleidingsmogelijkheden • Een raadsfractie ontvangt een vast jaarlijks bedrag en daarnaast nog een budget per raadslid. Dat combinatiebudget kan worden gebruikt door raads- en burgercommissieleden behorende tot de fractie. • Er is een collectief budget voor training / scholing waar ook individuele aanvragen voor opleiding, congressen e.d. uit bekostigd worden • Er is een collectief budget waaruit de opleidingskosten voor de raad als geheel, alsook voor individuele raadsleden bekostigd worden. • Geen budget wil seniorenconvent niet. • Geld begroot, geen beleid of regeling voor beoordeling aanvragen. • Het budget is ruim en kan ook ingezet worden voor meer individuele of semi-individuele opleidingen. • Het fractiebudget kan o.a. worden gebruikt voor individuele opleidingen. Zowel het collectieve als het individuele budget is bij ons zeer beperkt. Fracties van een lokale partij maken vaak gebruik van de mogelijkheden van de landelijke vereniging voor raadsleden. • Het persoonlijk budget is niet van tevoren gera • Ik moet hier "niet van toepassing" invullen, maar die mogelijkheid is er niet. Er is in onze gemeente helemaal GEEN opleidingsbudget gereserveerd voor de raad(sleden). Dus NIET collectief en ook NIET persoonlijk!!!! • Individuele opleidingen worden veelal uit de fractiebijdrage betaald. • Maar een raadslid kan altijd een beroep doen op het budget en dat wordt tot nu toe altijd gehonoreerd voor een individuele training of congres. • Mijn gemeente heeft geen opleidingsbudget voor raadsleden. • Omdat het niet mogelijk is om geen keuze te maken, heb ik maar 'Alleen een collectief budget' ingevuld omdat het meest in de buurt komt. Maar feit is dat er in de begroting geen budget gereserveerd is voor opleiding van raadsleden,
------------------------------	---

	<p>de fractievoorzitters hebben afgesproken dat ze opleidingen via hun eigen partijlijn regelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ook het collectieve budget is erg beperkt. • Uit dit collectief budget worden naast collectieve trainingen ook individuele opleidingswensen vergoed.
	<ul style="list-style-type: none"> • Via de fractievergoeding kunnen raadsleden – in overleg met de fractie – niet partijpolitieke functionele scholing vergoed krijgen. Een persoonlijk budget vind ik de plank volledig misgeslagen en doet geweld aan het specifieke karakter van het raadswerk dat nu juist niet als “werk” moet worden bestempeld. • Voor de goede orde: het collectieve budget kan ook worden gebruikt voor individuele opleiding. Het budget is beschikbaar voor de raad als geheel en voor alle raadsleden persoonlijk, zolang de voorraad strekt. • We willen eerst kijken hoe het gebruik van het budget gaat verlopen.
Zowel een collectief als persoonlijk budget	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen het collectief budget worden de kosten gedekt van individuele scholing en training van raadsleden. • Collectief budget van 15.000 euro en een individueel budget van 1000 euro per raadslid (totaal 25 raadsleden) • De persoonlijke budgetten worden niet apart begroot; er zijn regels opgenomen in de Verordening rechtspositie politieke ambtsdragers. Op verzoek van een individueel raadslid kan opleiding worden vergoed. • Deze vraag roept bij mij vragen op. Er is een budget. Daaruit financieren we cursussen voor de gehele raad. Maar ik heb er ook wel eens een zomerschool uit gefinancierd voor 1 raadslid. Maar het is niet zo dat aan ieder raadslid individueel een budget is toegekend. En het is ook niet zo dat er ene knip is gemaakt voor een deel collectief en een dele persoonlijk. • Er is 1 budget van in totaal 7500 • Er is één post gereserveerd voor opleidingsbudget van gemiddeld € 2.000 per jaar. Voor het verkiezingsjaar wordt dat verhoogd. • Er is geen collectief budget meer. • Er is geen specifiek gealloceerd budget. Met de nieuwe rechtspositieregeling wordt hier verandering in aangebracht. • Het is 1 budget, waaruit collectieve opleidingen betaald worden, maar waarop ook individuele raadsleden een beroep mogen doen. • Het persoonlijke budget is zeer recent geregeld. Daarvoor hadden we alleen een collectief opleidingsbudget. • In de begroting is geen afzonderlijk budget opgenomen voor opleiding van de raad(sleden).Maar er is wel een budget voor de raad waarvoor het doel heel ruim is. Uit dit raadspotje worden opleidingen betaald, zowel voor de raad als geheel als voor individuele raadsleden. • Op basis van verordening op de fractieondersteuning • Raadsleden kunnen wel persoonlijke extra opleidingen volgen voor verdieping raadslidmaatschap. De aanvraag loopt via het presidium

	• Vanuit het budget wordt een aantal gezamenlijke opleidingen gevolgd. Er is ook de mogelijkheid om uit dit budget middelen te ontvangen voor individuele opleiding. Van deze laatstgenoemde mogelijkheid wordt weinig gebruik gemaakt• Wij hebben ruim budget voor opleidingen. Collectieve trainingen worden hiervan betaald, maar ook individuele trainingen. Van dit laatste wordt sporadisch gebruik gemaakt.

>Verdieping gemeenten waar een persoonlijk opleidingsbudget aanwezig is

1.1. Kunt u een schatting geven van de hoogte van dit persoonlijke opleidingsbudget per raadslid in uw gemeente voor het lopend begrotingsjaar (2019)

Antwoord	Gegeven toelichting
Minder dan 500 euro	<ul style="list-style-type: none"> • Er is geen specifiek gealloceerd budget. Met de nieuwe rechtspositieregeling wordt hier verandering in aangebracht. • Er is geen vaststaand bedrag per raadslid bepaald. Wel kan een raadslid altijd een beroep doen op het budget voor een individuele training, congres, cursus. Dit wordt tot nu toe altijd gehonoreerd (maar is tot nu toe altijd een klein bedrag geweest). We is afgesproken dat 3 raadsleden per jaar het VNG jaarcongres kunnen bezoeken op kosten van de gemeente. • In de begroting is alleen een totaalbedrag opgenomen van € 5.600,-. Ongeveer 65% van dit bedrag wordt besteed aan collectieve opleidingen. De rest is beschikbaar voor individuele opleidingen. Tot op heden is het budget toereikend gebleken
1.001-1.500 euro	<ul style="list-style-type: none"> • Er is geen maximum bedrag vastgesteld. Het genoemde bedrag het maximum dat in 2018 voor een persoonlijke opleiding is uitgegeven.
Anders, namelijk:	<ul style="list-style-type: none"> • In de verordening 'ambtelijke bijstand en fractieondersteuning is geregeld dat een raadslid een cursus kan volgen. Beoordeling vindt plaats door de griffie. In het rechtspositiebesluit is in art 5 scholing geregeld. • Individuele aanvragen worden beoordeeld. Tot op heden is daar nauwelijks gebruik van gemaakt de afgelopen jaren. Het opleidingsbudget is dit jaar gebruikt voor een werkbijeenkomst van een werkgroep. • We hebben in Roermond geen persoonlijk opleidingsbudget voor elk individueel raadslid. Zie antwoord op vraag 1.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> • Zie 1 ik begrijp de vraag niet. • Zie vorig antwoord. Wordt niet begroot, maar op verzoek

1.2. Kunt u een schatting geven van het percentage raadsleden in uw gemeente dat in het begrotingsjaar (2019) gebruikt maakt van het persoonlijke opleidingsbudget?

Antwoord **Gegeven toelichting**

0-25%	<ul style="list-style-type: none"> Het is pas zeer recent ingevoerd (juni 2019). Het loopt niet storm. In onze 'Verordening rechtspositie raads- en commissieleden' is het niet erg aantrekkelijk om er wel gebruik van te maken. Wsch. Gaat één raadslid een voorzitterstraining volgen
26-50%	<ul style="list-style-type: none"> Zoals gezegd: het is recent geregeld. Dus het gebruik moet nog blijken. Het aangegeven percentage betreft een schatting.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> Het is pas net ingevoerd; nog geen zekerheid over.

1.3. Kunt u een schatting geven van het percentage van het totaal aan persoonlijke budgetten dat door raadsleden in uw gemeente daadwerkelijk in dit begrotingsjaar (2019) wordt besteed?

Antwoord **Gegeven toelichting**

0-25%	<ul style="list-style-type: none"> In onze 'Verordening rechtspositie raads- en commissieleden' is het niet erg aantrekkelijk om er wel gebruik van te maken. We hebben in Roermond geen persoonlijk opleidingsbudget voor elk individueel raadslid. Zie antwoord op vraag 1.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> Deze vraag is niet te beantwoorden omdat we één budget hebben voor zowel collectieve als persoonlijke opleidingen. Indien er meer aan persoonlijke opleidingen uitgegeven wordt, is er minder beschikbaar voor collectieve opleidingen en visa versa. Er is geen specifiek persoonlijk budget er is wel een totaal budget voor zowel het collectief, als voor de som van persoonlijke uitgaven aan opleiding Zie 1

II. Meerwaarde van persoonlijk opleidingsbudget

2. Hoe waardevol vindt u het dat raadsleden in uw gemeente naast een collectief opleidingsbudget ook gebruik (zouden) kunnen maken van een persoonlijk opleidingsbudget? Een persoonlijk opleidingsbudget is voor raadsleden in mijn gemeente:

Antwoord Gegeven toelichting

Zeer nuttig	<ul style="list-style-type: none"> Als griffier Ik stimuleer de persoonlijke ontwikkeling van raadsleden door hen te wijzen op de mogelijkheden, die hiervoor bestaan. Ik merk wel dat slechts weinigen hier daadwerkelijk ook gebruik van maken. De waan van de politieke dag en het drukke dagelijkse leven weerhoudt velen ervan om een opleiding te gaan volgen. Wanneer deze collectief worden aangeboden is er meer animo voor. Het budget is nu zo beperkt dat de mogelijkheden om jezelf als raadslid te ontwikkelen minimaal zijn en dat merk je in het gebruik van raadsinstrumenten en de debatten.
Nuttig	<ul style="list-style-type: none"> Een persoonlijk opleidingsbudget kan drempelverlagend werken en mensen mogelijk motiveren. Een persoonlijk opleidingsbudget nodigt denk ik meer uit tot het volgen van trainingen en cursussen. Feit dat de mogelijkheid er is, vind ik heel belangrijk. Het persoonlijk opleidingsbudget is nuttig voor raadsleden die halverwege een raadsperiode nieuw binnen komen of raadsleden die wat minder over bepaalde vaardigheden beschikken (bijv. debattraining). Sowieso is er veel aandacht voor collectieve opleidingen en trainingen, maar maatwerk voor een specifiek raadslid blijft belangrijk. Vooral ook om dat raadslid vaak wat zekerder te maken binnen de groep raadsleden. Ik denk dat raadsleden eerder gebruik maken van een opleidingsbudget als duidelijk is dat dat geld expliciet voor hen is vrij gemaakt. Dan moet het ook wel als zodanig worden gelabeld in de begroting. Ik vind de vragen over persoonlijk opleidingsbudget merkwaardig, omdat dit wettelijk geregeld is in het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers In ons gemeente is het persoonlijk opleidingsbudget zeer bescheiden. Er kan hooguit een mini congres of workshop mee worden bekostigd. Vaak gebruiken fracties het budget van alle fractiegenoten om hiermee iets gezamenlijk te doen. Nuttig maar het meest belangrijke wordt geregeld via het opleidingsprogramma raad Raadsleden realiseren zich niet dat ze niet aan lijn college zouden moeten willen lopen Voor leden van lokale partijen kan het waardevol zijn. Wie gebruik maken van het budget zijn laaiend enthousiast. Wie dat niet doen vinden het waardeloos. – met die nuancering ingevuld. Wij kennen ook een financiële ondersteuning voor de fracties. Dat kan men ook gebruiken voor cursussen, trainingen ed.

	<ul style="list-style-type: none"> • Zou kunnen...
Neutraal	<ul style="list-style-type: none"> • De meningen zijn hierover verdeeld. De vraag is ook: waar begint het en waar eindigt het? • De raad heeft één budget waaruit zowel de collectieve als individuele opleidingen uit worden betaald. Voor de individuele opleidingen moet het raadslid goedkeuring vragen aan het presidium. • Fracties van een landelijke partij hebben vaak meer opleidingsmogelijkheden. De lokale partijen minder. We bieden opleidingen aan iedereen aan maar vaak zijn het de lokale partijen die hier gebruik van maken. • Het aantal individuele verzoeken is zeer beperkt gebleken. • Ik merk dat raadsleden liever geen geld aan zichzelf spenderen. De vraag is in hoeverre een persoonlijk opleidingsbudget gebruikt zal worden. • Waarom ligt de nadruk op persoonlijk? • We hebben in Roermond geen persoonlijk opleidingsbudget voor elk individueel raadslid. Zie antwoord op vraag 1.
Niet nuttig	<ul style="list-style-type: none"> • Als griffier wil ik het niveau van de raad optimaliseren. Dat doe ik bij voorkeur met collectieve trainingen. Dan kan iedereen over dezelfde informatie beschikken. • Artikel 3.3.3. van het rechtspositiebesluit maakt dit overbodig. Bovendien kennen wij een ruim fractiebudget waaruit trainingen kunnen worden bekostigd. • De raad heeft een heel beperkt budget, en dat laat geen ruimte voor opleidingsbudget. • Doen ook veel collectief en veel wordt gratis aangeboden via raadsledenvereniging en gelderland academie • Een gemeente kan niet alles financieren of aanbieden. Ik vind dat een raadslid hierin ook een eigen verantwoordelijkheid heeft, dan wel de politieke partij waar het raadslid lid van is.
Helemaal niet nuttig	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt al amper tot geen gebruik gemaakt van het collectieve budget. • Het is volstrekt arbitrair wat een individuele volksvertegenwoordiger aan scholing nodig heeft, wat hij of zij nodig denkt te hebben, bij welke commerciële opleider dit plaats zou moeten vinden en hoeveel budget dat zou moeten "kosten". De beoordeling daarvan gaat politiek worden, en moet je dus expliciet en nadrukkelijk NIET willen. • Iedereen kan, desgevraagd, aan zijn trekken komen. Fractiebudget kan hiervoor ook gebruikt worden. • Individuele budgetten verwerken in de onkostenvergoeding • Zoals gesteld: er is een mogelijkheid voor vergoeding van kosten, veel "scholing en opleiding" wordt collectief of per fractie georganiseerd. Met een persoonlijk opleidingsbudget moeten raadsleden nog meer tijd en geld besteden aan het raadswerk. En die kant moet het nu juist niet op. Raadswerk is leken"bestuur", op hoofdlijnen, dat is de kern van het volksvertegenwoordigerschap, een dwarsdoorsnee van de samenleving. En die samenleving is niet overal gelijk.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> • Gaat niet over budget maar erkennen dat En persoonlijke opleidingsmogelijkheden voor raadsleden zijn zeer nuttig. Maar

	er dient wel aan randvoorwaarden te zijn voldaan. En die raads cultuur met wel of geen ruimte is belangrijker dan het frame budget.
	<ul style="list-style-type: none"> Ik merk nauwelijks belangstelling, maar dat kan ook komen omdat er geen mogelijkheden zijn. En sommige partijen regelen de opleidingen al landelijk. We gaan dat voor het eerst doen; het succes moet nog blijken. Werkende raadsleden hebben (te) weinig tijd hiervoor in de praktijk. Ik heb weinig of geen vragen gehad hierover in de afgelopen jaren.

3. Kunt u nader aangeven waarom een persoonlijk opleidingsbudget wel of geen meerwaarde heeft ten opzichte van een collectief opleidingsbudget?

Wel een meerwaarde, omdat:

1. Raadsleden met verschillende bagage binnenkomen. 2. Raadsleden ervoor kunnen kiezen om zich op enkele beleidsterreinen te specialiseren.
Aan individuele behoeften tegemoet kan komen
Anders partijpolitieke argumenten en oppositie/ coalitie gevoelens een rol spelen: "als het effe kan niet de concurrent beter maken"
Behoeften per raadslid verschillen
Behoeften verschillen
Belangrijk om te onderstrepen dat raadslid een eigenstandige positie heeft.
Collectief aanbod aan trainingen in combinatie met een persoonlijk aanbod de meeste garantie geeft op een goede invulling van de behoefte aan trainingen
Dan beter kan worden ingespeeld op specifieke wensen voor het volgen van cursussen/opleidingen
Dan gericht gekozen kan worden voor persoonsgebonden opleidingen
Dan is de drempel lager om in jezelf te investeren
Dan ook individuele raadsleden zelf invulling kunnen geven aan hun persoonlijke leerbehoeften
De behoefte van elk raadslid anders is en een persoonlijk budget daarbij kan helpen.
De gemeenschap baat heeft bij goed toegeruste raadsleden. Met een persoonlijk opleidingsbudget kan je maatwerk leveren.
De langer zittende raadsleden verder zijn in hun ontwikkeling dan de nieuwe raadsleden. Voor hen is het moeilijker om "een been bij te trekken".
De opleidingsbehoefte kan verschillen per raadslid en het voor jongere (aspirant)-raadsleden aantrekkelijk kan zijn
De opleidingsbehoefte verschillend is.
De opleidingsbehoefte verschilt – ook – per raadslid. Evenals de vooropleidingen/vaardigheden.
De persoonlijke competentie-ontwikkeling zeer zinvol en goed kan zijn.
De problematieken complex kunnen zijn. Als raadsleden dan bepaalde vaardigheden missen, kunnen zij zich op dat punt laten scholen. Prima!
De raad als geheel geen eenheid is en elk raadslid heeft persoonlijke behoeften
De raadsleden niet allemaal op hetzelfde niveau beginnen/zijn.
Dit de drempel verlaagt om in te schrijven voor een cursus
Dit drempelverlagend kan werken en mensen mogelijk kan motiveren.
Dit een hulpmiddel is om te investeren in de taken en rollen van raadsleden
Dit in de beleving 'eigen' is en daardoor vaker of vollediger gebruikt
Dit past bij de diversiteit van raadsleden en hun verschillende opleidingsbehoefte

Een dergelijk budget voor iemand gericht/op maat kan worden aangewend.
Een enkeling kan op onderdelen een specifieke behoefte hebben.
Een persoonlijk budget meer stimuleert om 't te gebruiken.
Een raadslid kan kiezen wat bij hem/haar hoort.
Eigen keuzes bij welke opleiding het beste past bij het individuele raadslid.
Eigen vrijheid geen toestemming nodig
Elk raadslid andere behoeften/wensen heeft.
Elk raadslid heeft andere opleidingsbehoeften, afhankelijk van portefeuilles, jaren ervaring als raadslid, interesses, etc
Elke raadsperiode opnieuw de Ausgangssituatie per raadslid verschillend is
Er individuele keuzes gemaakt kunnen worden, nu lijkt het of dat niet kan door een collectief afstemmingsmechanisme
Er individuele verschillen in behoeften zijn en de mogelijkheid om het collectief te doen onvoldoende is
Er kann bij in individuele raadsleden behoefte zijn om specifieke vaardigheden te verbeteren
Er maatwerk geleverd kan worden.
Er meer ruimte is voor maatwerk
Er misschien een paar raadsleden zijn die hier extra tijd in willen steken
Er niveauverschillen zitten tussen raadsleden. Sommige raadsleden die al meerder periodes zitten en raadsleden die net starten
Er persoonlijke opleidingsbehoeften kunnen zijn (bijv. spreken in het openbaar)
Er soms specifieke vragen zijn bij raadsleden. Verder hebben nieuwe raadsleden andere wensen dan raadsleden die al langer meedraaien
Er terughoudendheid lijkt bij raadsleden om aanspraak te maken op het collectieve budget. De aanvraag moet worden getoetst en dat is m.i. een drempel.
Er zijn verschillende leerbehoeften en competenties
Er zo invulling kan worden gegeven aan de individuele opleidingsbehoefte. Maatmerk.
Gericht op individuele scholing
Gewerkt kan worden aan persoonlijke ontwikkeling
Het aansluit bij de individuele behoefte en er ook daadwerkelijk direct een budget voorhanden is.
Het belangrijk is dat raadsleden in zichzelf blijven investeren. Zij zullen hier makkelijker gebruik van maken.
Het betreffende raadslid individueel een opleiding kan kiezen
Het dan meer aandacht krijgt van de individuele raadsleden
Het een raadslid de kans biedt zich persoonlijk te ontplooiën als raadslid buiten het collectief van de raad of fractie.
Het ene raadslid meer baat heeft bij een specifieke opleiding dan het andere
Het ene raadslid meer behoefte aan opleiding heeft dan de andere
Het gaat om persoonlijke ontwikkeling van elk raadslid, zonder onderscheid tussen landelijke of plaatselijke partijen of grote of kleine fracties.
Het kennisniveau omtrent democratie en rol raadslid sterk afhangt per persoon in de raad
Het maatwerk mogelijk maakt
Het niveau van het ene raadslid niet dat van de andere is
Het opvullen van kennisleemten binnen de raad resp. fractie voor specifieke onderdelen wenselijk kan zijn.
Het persoonlijke aspect het desbetreffende raadslid zal aanmoedigen hiermee ook daadwerkelijk iets te doen.
Het stimuleert raadsleden om zelf actief te bezien waar behoefte aan is

Het vertrekpunt qua kennis en ervaring van raadsleden verschillend is.
Het voldoet aan de wens voor eigen ontwikkeling, die anders kan zijn dan die van andere raadsleden
Het voor een raadslid een toevoeging kan zijn in haar repertoire, inzicht kan geven en reflectie betekent.
Het zou een meerwaarde kunnen hebben omdat er dan meer maatwerk gekozen kan worden, en soms is een training (m.n. vaardigheden) met anderen dan je eigen collega-raadsleden 'veiliger'.
Hoewel er nu geen vraag naar is ben ik van mening dat de meerwaarde er wel kan zijn omdat de belangstelling zeer uiteen loopt
Ieder individu op verschillende onderdelen versterking van de eigen competenties nodig heeft en de opleiding dan gedaan kan worden wanneer men zelf wil
Ieder raadslid individuele opleidingsbehoeften heeft
Ieder raadslid is anders (competenties, ervaring, ambities)
Ieder raadslid persoonlijke opleidingswensen kan hebben
Ieder raadslid verschillende (opleidings) achtergrond, ervaring en behoefte
Ik meer gebruik verwacht als er voor alle raadsleden een bedrag is gereserveerd voor ondersteuning/opleiding.
Ik merk dat er raadsleden zijn die wel een opleiding willen volgen, maar een beroep doen op een collectief opleidingsbudget hen daarvan weerdhoudt.
In een kleine gemeente er verdieping kan worden aangebracht binnen de fracties
In potentie individuele raadsleden kan stimuleren en faciliteren zich te ontwikkelen op inhoud of vaardigheden.
Individuele deskundigheidsbevordering
Individuele keuze of keuze per fractie mogelijk is.
Individuele raadsleden mogelijk gebaat zijn met debattraining
Individuele raadsleden zelf opleidingen kunnen kiezen die van meerwaarde zijn voor de invulling van het raadwerk
Je dan uit kunt gaan van persoonlijke groei en ontwikkeling tbv het raadswerk
Je de opleiding op de persoon kunt toespitsen
Je individueel los van de groep kunt trainen op iets wat voor jou als individu belangrijk is
Kan beter aansluiten bij de vraag van het individuele raadslid
Kan stimulerend werken voor raadsleden om er gebruik van te maken
Kennis en competentie versterking is voor alle raadsleden een goede zaak
Kennis en kunde vergroot wordt
Maatwerk (2x)
Maatwerk geleverd kan worden
Maatwerk gevraagd en geleverd kan worden, verschillen in niveau tussen raadsleden lopen nogal eens uiteen.
Maatwerk in alle opzichten
Maatwerk kan worden geleverd al naar gelang kennis en kunde van het raadslid.
Maatwerk mogelijk
Maatwerk mogelijk is.
Maatwerk, inspelen op individuele behoefte, die bij een goede invulling het niveau van de hele raad mee naar een hoger plan kan brengen/slepen
Meer afstemming op persoonlijke behoefte is dan mogelijk.
Meer expertise binnen de raad wordt gecreeerd
Meer mogelijkheden om opleiding en individu te matchen
Mensen opleiding exact op maat kunnen volgen

Met name als signaal dat ieder raadslid altijd aan persoonlijke ontwikkeling zou moeten blijven werken (net als wij allemaal die aan de democratie werken, trouwens) zou een persoonlijk budget kunnen helpen.
Minder schroom om aanspraak te maken, meer mogelijkheden
Niet alle raadsleden dezelfde opleidingsbehoefte hebben.
Niet alle raadsleden dezelfde opleidingsbehoeften hebben. Bovendien beschikken niet alle raadsleden over hetzelfde kennisniveau
Niet bij alle cursussen voldoende raadsleden belangstelling hebben om het collectief te organiseren. Sommige cursussen zich daar ook niet goed voor lenen.
Niet elk raadslid dezelfde opleidingsbehoefte heeft. Zeker voor jonge/nieuwe raadsleden kan individueel budget een mogelijkheid geven voor toegespitste opleiding.
Niet ieder raadslid dezelfde behoefte heeft aan (bij-)scholing; ze worden anders beknot in het zichzelf professionaliseren
Niet ieder raadslid dezelfde opleidings- en trainingsbehoefte heeft. Een individueel budget geeft raadsleden meer armslag en vrijheid doelgericht en aansluitend bij de persoonlijke ontwikkeling kennis en vaardigheden op te doen en door te ontwikkelen.
Nieuwe raadsleden lijkt me het heel waardevol. Voor zittende raadsleden minder.
Omdat daarmee de ruimte voor persoonlijke ontwikkeling groter is
Omdat dit tegemoet komt aan individuele wensen van raadsleden
Opleidingen volgen passend bij persoonlijke behoefte
Opleidingsbehoefte verschilt per persoon
Passend bij persoonlijke behoefte
Persoonlijke ontplooiing en de vrije keuze voor een opleiding
Persoonlijke ontwikkeling op beleidsvelden
Persoonlijke ontwikkelwensen kunnen worden gevuld gericht op het raadswerk
Raadsleden bepalen zelf aan welke cursussen of congressen men deelneemt. Men is meer gemotiveerd en zegt niet op het laatste moment af zoals vooral bij collectieve cursussen het geval is.
Raadsleden bij een persoonlijk budget dit sneller zullen inzetten dan wanneer een beroep moet worden gedaan om een collectief budget
Raadsleden dan gericht meer kennis kunnen opdoen op terreinen waar zij zelf van vinden nog extra kennis te kunnen gebruiken
Raadsleden dan minder weerstand voelen er een beroep op te doen. Werkt drempelverlagend
Raadsleden hier persoonlijk aanspraak op kunnen maken en hun individuele wensen mee kunnen invullen
Raadsleden op individueel niveau zich kunnen b.ekwamen in voor hen noodzakelijke competenties, bijvoorbeeld snel lezen
Raadsleden op zoek kunnen naar maatwerk.
Raadsleden zich daarmee in de ontwikkeling van kwaliteiten kunnen onderscheiden.
Raadsleden zich hierdoor specifiek op hun profefeuille kunnen laten scholen.
Raadsleden zonder tussenkomst presidium zelf trainingen kunnen inkopen, geen drempel
Sommige raadsleden extra functies in de raad vervullen, zoals voorzitter, lid van de Rekenkamercommissie, etc.. Ik kan mij voorstellen dat ze daarin graag extra scholing ontvangen.
Soms is het handig, maar meerwaarde beperkt.
Specialismen binnen fracties verschillen, voor lokale partijen.
Specifieke deskundigheid verdiept kan worden
Stimulans voor persoonlijke ontwikkeling
Stimuleerd om in jezelf te investeren.

Stimuleert om opleiding te doen
Trainen van individuele competenties en vaardigheden
Uit het collectief budget worden alleen gezamenlijke opleidingen betaald. Als er een persoonlijk budget is voor individuele opleidingen dan kan dat gericht worden aangewend
Vanuit het raadslid een persoonlijke scholingsbehoefte bij het raadswerk kan bestaan, omdat hij bijvoorbeeld lid is van een bijzondere commissie
Vanwege het maatwerk, per raadslid verschilt het niveau
Verantwoordelijkheid en duidelijkheid
Vergroot bewustwording persoonlijke ontwikkeling en keuzevrijheid
Verschil in opleidingsbehoefte
Zie hierboven
Zie mijn toelichting onder 2. Iets persoonlijks heeft iets extra's en triggert meer dan een collectief budget waarvan men niet weet of daar ook persoonlijk gebruik van kan worden gemaakt.
Zij
Zodat raadsleden zich beter kunnen professionaliseren

Geen meerwaarde, omdat:

Alle behoefte worden vanuit het collectieve budget gedekt
Alleen het raadslid zelf beoordeelt waar persoonlijke opleiding nodig is.
Als griffier wil ik het niveau van de raad optimaliseren. Dat doe ik bij voorkeur met collectieve trainingen. Dan kan iedereen over dezelfde informatie beschikken. Bij individuele kan kennisverhouding 'scheef' worden.
Als raadsleden gebruik willen maken van een opleiding kan dat altijd. Helaas wordt er maar mondjesmaat van gebruik gemaakt.
Bijscholing van raadsleden vindt hier altijd collectief plaats.
Budget wordt nu al niet gebruikt; de beperkende factor is TIJD
Collectief aanbieden en volgen iha nuttiger is; daarnaast is er voor meer fractiegericht opleiding ook fractiebudget.
Collectief budget wordt beperkt ingezet, er is ook nog de vereniging voor raadsleden. Vraag is ook welke opleiding noodzakelijk is voor raadswerk of moet je het niet bij raadslid zoeken maar in raadsvoorstel, bijlagen
Collectieve budget wordt amper aangesproken. Individueel budget zal dan zeker on aangeroerd blijven liggen
Collectieve budgettr wordt in de praktijk nauwelijks gebruikt
Collectieve trainingen voor ons voldoende zijn en de juiste dynamiek brengen.
De fractievergoedingen zodanig zijn dat opleidingen hier ook uit kunnen worden betaald. Je ziet - tot nu toe- dan ook dat er weinig gebruik wordt gemaakt van de individuele budgetten.
De hamvraag is natuurlijk of de cursus ook toegevoegde waarde heeft voor het politieke werk. Wordt het raadslid er 'beter' door.
De raad als collectief ingewerkt/getraind word. Daarnaast kunnen fracties meedoen aan hun eigen landelijke opleidingen. Hoewel dat minder opgaat voor lokale partijen.
Dit niet past bij het unieke karakter van het raadswerk (zie hiervoor). Je loopt kans dat een raadslid op de stoel van de ambtenaar of de wethouder gaat zitten. Dat moet voorkomen worden, ook in het kader van verwachtingenmanagement: voorkom het creëren van superraadssleden. Die worden stokongelukkig in het huidige bestel.

Een gemeente kan niet alles financieren of aanbieden. Ik vind dat een raadslid hierin ook een eigen verantwoordelijkheid heeft, dan wel de politieke partij waar het raadslid lid van is (extra toelichting bij vraag 2)
Een opleidingswens vrijwel altijd breder in de raad aanwezig is.
Er geen behoefte aan is en er meer dan voldoende ruimte zit in het collectief budget
Er geen rekening wordt gehouden met landelijk gelieerde lokale partijen en niet
Er toch al nauwelijks gebruik van wordt gemaakt, alle opleidingen lopen via de landelijke partijen
Er weinig belangstelling voor is. Men regelt dit zelf via de landelijke partij, of collectief via griffie
Er weinig gebruik van wordt gemaakt. Incidenteel wordt er maatwerk geleverd.
Er wordt geen gebruik van gemaakt, loopt via de partijen zelf
Er wordt nu al vrij beperkt gebruik gemaakt van opleidingen, niet in de minste plaats door tijdgebrek. Ik vrees dat er weinig gebruik van zou worden gemaakt en dat de organisatie van cursussen/ workshops beter in handen van de griffie kan blijven.
Gezamenlijke controle op de besteding ontbreekt
Het al mogelijk is, met dien verstande dat het presidium de opleiding moet goedkeuren.
Het collectief budget kan worden ingezet voor persoonlijke training.
Het collectief budget voldoende waarborgen biedt voor raadsleden. Daarnaast hebben raadsleden van landelijke partijen vanuit hun partij voldoende aanbod.
Het dan waarschijnlijk om relatieve kleine budgetten zou gaan. Beter het geld collectief in te zetten. Meer meerwaarde
Het dan wellicht arbitrair wordt welke opleidingen gevolg kunnen worden. Wie bepaalt?
Het geen persoonlijke loopbaanontwikkeling dient te zijn van raadsleden
Het huidige opleidingsbudget volstaat. Er is geen drempel voor mijn raadsleden om in individuele gevallen een beroep te doen op het budget
Het is volstrekt arbitrair wat een individuele volksvertegenwoordiger aan scholing nodig heeft, wat hij of zij nodig denkt te hebben, bij welke commerciële opleider dit plaats zou moeten vinden en hoeveel budget dat zou moeten "kosten". De beoordeling daarvan gaat politiek worden, en moet je dus expliciet en nadrukkelijk NIET willen.
Het om het ontwikkelen van algemene vaardigheden gaat
Het opleidingsbudget het beste in overleg met de griffier ingezet kan worden.
Het politiek effectief zijn, mi, voor een groot deel afhankelijk is coöperatie en de vraag of de anderen ook over die kennis beschikken
Ik niet ervaar dat er een drempel bestaat om beroep te doen op het collectieve budget
Ik niet verwacht dat men er gebruik van gaat maken
In de verordening is geregeld dat de gemeente het betaald. Ik verwacht niet dat een persoonlijk budget ervoor zorgt dat raadsleden hier meer gebruik van gaan maken.
Individueel maatwerk
Individuele opleiding en training van raadsleden in algemeen niet of nauwelijks effect hebben op collectief. Dit is eigen verantwoordelijkheid van raadsleden zelf, mogelijkheden via de politieke partij genoeg (iha) en bij ons kan fractie zelf beslissen om individuele opleiding te vergoeden van het budget voor fractievergoeding.
Individuele raadsleden kunnen ook een beroep doen op het collectieve budget, als je de budgetten persoonlijk maakt raakt het budget erg versnipperd. Er is niet bij alle raadsleden behoefte aan opleidingsbudget.
Individuele wensen indien nodig uit collectief budget betaald kunnen worden.
Je toch als raad zaken doet en dus collectieve opleidingen aanbiedt. Alleen voor lokale partijen kan het wel interessant zijn, omdat ze geen landelijke partij hebben om op terug te vallen.

Kosten voor individuele trainingen altijd uit het collectieve budget zijn betaald en die daar toereikend voor was. Er lijkt geen enkele behoefte aan een persoonlijk opleidingsbudget.
Kwaliteit van de besluitvorming wordt met enkele individuen niet beter
Landelijke partijen hun eigen opleidingen verzorgen en er voldoende budget is voor opleidingen voor de raadsleden uit de plaatselijke partijen
Meer budget dan vraag
Men dan zelf initiatief moet nemen, en dat doet men niet
Men weet dat men kan gaan als men wil
Mogelijk te weinig gericht is, cq. Te hooi en te gras wordt aangevraagd / ingezet
Niet gebruikt wordt en gevoelig is voor fraude
Omdat we of zelf inkopen voor (deel) raad of men kan het bij de partij volgen
Opleiding gaat via partij lijnen
Opleiding is met name gericht op gezamenlijke trainingen op het gebied van vergadertechnieken, integriteit etc. Individuele ontwikkeling en trainingen vind ik iets voor de partijen/fracties zelf. Fracties krijgen hiervoor ook budget (verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning)
Raadsleden een beroep kunnen doen op het collectief opleidingsbudget mochten zij een individuele training wensen
Raadsleden hebben veelal geen tijd voor individuele opleiding. Er wordt bovendien mooi gratis aanbod in ontwikkeling aangeboden digitaal en met bijeenkomsten via oa de Raadsledenvereniging
Raadsleden over het algemeen kiezen voor collectieve opleiding
Vanuit een collectief budget kunnen ook individuele opleidingswensen worden gehonoreerd. En zo houd je ook een goed totaaloverzicht en evenwicht.
Veruit de meeste raadsleden hier naar verwachting geen gebruik van zullen maken
Via fractiebudget (ontwikkeling) en op declaratiebasis partij-inhoudelijke opleiding kan er al veel voor individuen.
Voorkeur voor collectiviteit omdat dat ook de onderlinge verbondenheid van raadsleden ten goede komt
Wanneer een raadslid een cursus wil volgens, dan is dat budget voor. Met het ramen van persoonlijke budgetten worden raadsleden min of meer gedwongen een opleiding te volgen en binnen dat budget te blijven.
We al gezamenlijk afspraken waar ook individuele opleidingen mogelijk zijn
Zie eerdere antwoorden
Zie toelichting bij 2

Antwoord Gegeven toelichting

Wel een meerwaarde, omdat:	<ul style="list-style-type: none"> Ik zou dit persoonlijke opleidingsbudget wel willen toekennen op basis van een individueel ontwikkelingstraject in overleg met de fractievoorzitter.
Geen meerwaarde, omdat:	<ul style="list-style-type: none"> Individuele budgetten verwerken in de onkostenvergoeding
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> Opleidingsbehoefte verschilt per fractie en per persoon. Binnen ons collectieve opleidingsbudget proberen we breder levende onderwerpen op te pakken. Op het moment dat er individuele behoefte aan training is, kunnen we daar als griffie in voorzien of beoordelen of er vanuit het collectieve budget ruimte gegeven kan worden. We hebben geen van beiden en het werkt prima zo.

- Wellicht kan van een persoonlijk opleidingsbudget een stimulerende werking uitgaan. Ik heb daar echter geen bewijzen voor.

4. Welke soorten van training en opleiding zijn volgens u met name geschikt voor raadsleden om individueel te volgen (i.p.v. collectief)? Een individuele training en opleiding is vooral nuttig voor:

Toelichting

Al deze trainingen kunnen zowel collectief of individueel gevolgd worden. Wat geschikter is, is afhankelijk van de situatie en de persoon. In onze gemeente probeer ik zoveel als mogelijk collectief aan te bieden, als ik het idee heb dat er een bredere behoefte aan is bij raadsleden. Als die bredere behoefte er niet is, dan probeer ik individuele raadsleden te stimuleren trainingen te volgen.

Alle suggesties kunnen individueel nuttig zijn, maatwerk. Neemt niet weg dat alle suggesties eveneens collectief aangeboden zouden kunnen/moeten worden. Individueel aanbod dan als verdieping op collectief.

Alles kan nuttig zijn. Dit hangt af van de kennis van een raadslid, alsmede van de duur waarop een raadslid actief is en daardoor kennis heeft van bepaalde zaken.

Als de raad als collectief geen behoefte heeft aan training maar sommige raadsleden wel, zou ik een meerwaarde zien. Ten aanzien van debatteren etc. is op fractieniveau wellicht een meerwaarde, hiervoor kan fractievergoeding worden gebruikt.

Als het goed is beheersen de raadsleden deze eigenschappen en worden zij hier op geselecteerd bij de kandidaatstelling bij de verkiezingen. Op de meeste genoemde vakgebieden kan training door de griffie of ambtelijke organisatie plaatsvinden. Bij andere trainingen geldt dat een gezamenlijke training meer voor de hand ligt, zoals debatteren.

Bij het merendeel van genoemde trainingen ben ik voorstander van een collectieve opleiding. Het gezamenlijk volgen van een training kan ook bijdragen aan een goede verstandhouding binnen de raad. Indien men zelf nog gebrek aan kennis heeft op bepaald vlak kan dit met een individuele training worden aangevuld.

Collectieve trainingen zouden in principe niet ten laste moeten gaan van een opleidingsbudget.

De andere trainingen zijn ook nuttig maar vooral in collectief verband. Daarvoor hoeft er geen individueel budget te zijn.

De genoemde onderwerpen raken het algemene functioneren van de raad en kunnen dus in beginsel beter collectief aangeboden. Er kan wel een behoefte zijn voor een verdiepende training/opleiding. Deze kan dan wel individueel worden aangeboden.

De kennis en competenties van de raadsleden zijn zeer verschillend. Daardoor zijn de behoeften aan informatie en vaardigheden leren ook zeer verschillend. Deze kunnen dan het beste individueel ingevuld worden.

De meerwaarde van dergelijke trainingen zit 'm nu juist in de collectiviteit.

De meeste opleidingen gaan collectief, zoals debatteren en financiën/begroting.

De opleidingen hoeven niet perse individueel gevolgd maar op basis van vrijwilligheid en kennisniveau kunnen er groepjes ontstaan die baat /interesse hebben in dezelfde opleiding.

De raadsleden hebben allemaal een handboek soldaat gekregen bij de start van de raadsperiode. Er was geen behoefte aan aanvullende collectieve of individuele opleidingen georganiseerd door de gemeente/ griffie.

De vragen zullen niet in alle gevallen raadsbreed leven maar door een aanbod voor kleinere groepen te leveren (bijv. workshops) kan zowel worden voorzien in de individuele behoefte aan kennis/inzicht/vaardigheden als in de versterking van het onderlinge contact en van elkaar leren.

Deze onderwerpen zijn allemaal geschikt om collectief te doen. Politiek is per definitie samenwerken. Men leert in een gezamenlijke cursus ook van elkaar

Dit is dus geheel afhankelijk van het individuele raadslid.
Dit is dus grappig. Individueel is maatwerk en het belang van het individuele leren. Wat met deze vraagstelling gebeurt is dat maatwerk weer in collectieve frames worden geplaatst. Ik heb raadsleden naar persoonlijkheidstrainingen gehad. Naar een individueel gesprek met een coach, Naar een gesprek(ken) met wetenschappers. Naar spraakles, naar debattips individueel (naast het collectieve aanbod) . Het versnipperen in individueel budgetten en niet een centraal budget maakt dat er minder gebruik zal worden gemaakt. Omdat sommige begeleidingen kostbaarder zijn dan een door 45 gedeeld budget. Terwijl het nooit voorkomt dat 45 raadsleden in één jaar allemaal een persoonlijke opleiding c.s. doen.
Door trainingen/opleidingen collectief te volgen, komt de kennis van de gehele raad op een hoger niveau.
Er is ook een tussenvorm: collectief in een kleine groepjes via de gemeente. Soms is het ook goed om de trainingen met een politieke kleur in te vullen.
Er zit verschil in de achtergrond van de raadsleden. Deze onderwerpen zouden zich daarvoor lenen. De andere onderwerpen zouden eerder met de gehele raad opgepakt kunnen worden.
Het meeste kan m.i. beter collectief, omdat je dan ook de interactie hebt en omdat veel zaken voor alle raadsleden relevant zijn.
Ik heb me hier nog te weinig in verdiept
Individuele raadsleden kunnen w via E-learning cursussen volgen
Met name gericht op persoonlijke kennis en/of vaardigheden/competenties.
Naar verwachting is er minder terughoudendheid om deel te nemen en te participeren als er geen "collega's" bij zijn.
Nadeel van collectief is dat deze niet verplichtend zijn en er ook raadsleden zijn die vinden dat het voor hen niet nodig is
Om de kwaliteit van de raad te vergroten ben ik voorstander om meer in-compagnie beenkomsten te organiseren.
Onderwerpen als debatteren en vergaderen kunnen beter collectief worden gedaan.
Onzinnige vraag, want individueel budget is voor individuele opleidingsbehoefte. Dat kan zeer wisselend zijn. Loslaten dus.
Soorten van training en opleiding is afhankelijk van de persoonlijke behoefte en ook van het collectief en ook de bereidheid van het collectief om extra te trainen.
Uitgangspunt is trainen doen we collectief. Soms past het trainen per fractie beter (in geval van bijv. debatvaardigheden) en als er echt een individueel verzoek ligt dan wordt er maatwerk geleverd en gekeken of het past binnen het jaarbudget, dat er een jaar gewacht wordt of dat het budget wordt overschreden.
Veel zaken doen we collectief (kennis financiën, vakinhoudelijk en raadsinstrumenten). Goed voor wij raad gevoel. De aangekruiste onderdelen zijn meer geschikt voor individuele ontwikkeling
Voor al deze onderdelen is een collectieve en individuele component nodig en wenselijk. Is altijd maatwerk en valt niet in het algemeen te zeggen.
Is afhankelijk van vergadermodel, cultuur, staat van dualisering e.a.
Voor al vaardigen die in een persoonlijke opleiding meer aandacht krijgen en aangepast worden op de persoon zijn geschikt. Theorie kan in groepsverband en is dan wellicht financieel interessanter of door eigen ambtenaren te geven. Debatteren is ook afhankelijk van je karakter etc. een persoonlijke opleiding kan dan veel meer effect hebben.

> Verklaring van huidig gebruik van persoonlijke opleidingsbudgetten

5. Raadsleden kunnen om meerdere redenen geen gebruik maken van een persoonlijk opleidingsbudget. Kunt u onderstaande redenen rangschikken van meest voorkomende reden naar minst voorkomende reden om geen gebruik te maken van een persoonlijk opleidingsbudget

Toelichting

Aantal partijen voorzien intern al aan hun opleidingsbehoefte
Deze vraag zou je raadsleden zelf moeten stellen
Een enkel lid heeft een training van hun landelijke partij gevolgd. De behoefte aan een collectieve training is er nauwelijks. Het wordt wel jaarlijks en zeker na de verkiezingen uitgevraagd. Er is nauwelijks budget voor opgenomen in de begroting en als de behoefte er niet is, is dat ook geen reden om het budget te verhogen.
Ik heb hier geen onderzoek naar gedaan
Ik kan op basis van een halfjaar functioneren van mijn (herindelings)raad geen inschatting maken om dit in te vullen
Ik wijs raadsleden regelmatig op deze mogelijkheid. Maar zij zijn zeer terug houdend.
We hebben in Roermond geen persoonlijk opleidingsbudget voor elk individueel raadslid. Zie antwoord op vraag 1.

6. Hoe groot is volgens u de kans dat in uw gemeente in de komende jaren het persoonlijk opleidingsbudget voor raadsleden hoger wordt?

Antwoord Gegeven toelichting

Kleine kans	<ul style="list-style-type: none"> Eén van de fractievoorzitters (nieuw na de verkiezingen) heeft hier onlangs aan de griffie vragen over gesteld en hij zou ook meer willen investeren in de raad, ook hogere vergoedingen willen. Mogelijk dat hij het opleidingsbudget ter discussie gaat stellen. We hebben in Roermond geen persoonlijk opleidingsbudget voor elk individueel raadslid. Zie antwoord op vraag 1.
Zeer kleine kans	<ul style="list-style-type: none"> Financiële situatie van de gemeente en de lokale overheid in het algemeen Gezien de noodzaak om te bezuinigen is de raad niet geneigd meer budget voor zichzelf uit te trekken. Ze verzoeken wel steeds vaker de griffie om in eigen beheer cursussen te verzorgen Komende jaren staat gemeentebegroting onder druk.

7. Om welke redenen zou volgens u een verhoging van het persoonlijk opleidingsbudget in de komende jaren in uw gemeente mogelijk niet gerealiseerd worden?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

Toelichting

We hebben in Roermond geen persoonlijk opleidingsbudget voor elk individueel raadslid. Zie antwoord op vraag 1.

8. Wat kan volgens u worden verbeterd in individuele opleidingstrajecten voor raadsleden in uw gemeente?

1 portal naar de opleidingen
Actiever communiceren over de mogelijkheden
Bekendheid en aanbieden van suggesties of concrete mogelijkheden
Beter benutten van de huidige mogelijkheden
Blijvend via de partijen laten lopen, niet via de gemeente.
De mogelijkheden meer met griffiers delen zodat zij dit met de raadsleden in de coachings-gesprekken met de raadsleden kunnen opperen.
Duidelijker aanbod zonder commerciële belangen
Duur van training /tijdstip van training bijvoorbeeld in recesperiode
Gerichte benadering van raadsleden, aanbiedingen in de eigen regio.
Gerichte inventarisatie op individueel niveau van de opleidingsbehoeften. Nu wordt alleen de de opleidingsbehoefte op fractieniveau geïnventariseerd
Gerichter aanbod
Goed aanbod en niet een heel algemeen aanbod. Bovendien moet het betaalbaar blijven. De raadsleden vinden het al lastig in zichzelf te investeren, lopen de kosten op, dan zullen zij er niet zo snel gebruik van (blijven) maken.
Goede advies functie vanuit bijvoorbeeld de griffie ontwikkelen
Griffie kan meer tijd nemen om opleidingsmogelijkheden actief onder de aandacht te brengen en meer budget helpt dan
Griffie ondersteunt bij formuleren ' hulpvraag" ; griffie investeert in kennis over opleidingsaanbod
In company met meerdere gemeenten
Maatwerk leveren
Meer aanbod in regio verband
Meer bekendheid
Meer bekendheid geven aan mogelijkheden
Meer digitale mogelijkheden, meer contact met andere raadsleden uit het land
Meer geormerkte financiële middelen hiervoor opnemen via Gemeentefonds
Meer maatwerk
Nog meer op wijzen.
Nogmaals bekend maken dat het er is
Opleiding inrichten op de specifieke wens van een raadslid (ondersteund door de griffie)
Raadsleden hierover actiever benaderen
Rol in gemeenschappelijk regelingen
Tijd bij raadsleden is beperkende factor -> meer tijd of 'learning on the job'
Toegankelijk aanbod
Van het aanbod en de zichtbaarheid ervan.
Verplicht halen van studiepunten
Verplicht stellen tot het volgen van elementaire cursussen.
We zijn er nog maar net mee begonnen. Het zou fijn zijn als men het meer weet.
Willen ontwikkelen als raadslid, op basis van de vraag dan ook budget beschikbaar stellen en dan maatwerk bieden
Zoals het voorheen bij ambtenaren was: opleidingen bij de bestuursacademie, dat zou voor raadsleden ook moeten worden ingesteld

Antwoord **Gegeven toelichting**

Verbetering:	<ul style="list-style-type: none"> • Als griffier ben ik een groot voorstander van persoonlijke opleidingstrajecten, omdat raadsleden daarmee ook in contact komen met andere raadsleden en op die manier een breder horizon kunnen krijgen: leren van de ander! Echter onbekend maakt onbemind en de tijd wordt er niet voor vrijgemaakt. • De raad is vrij recent wederom geweest op de leeromgeving van raadsleden.nl en expliciet op de competentiescan geweest. • Maar: collectieve opleidingstrajecten hebben de voorkeur. • Zie achter: Verbetering.
Niets	<ul style="list-style-type: none"> • De online trainingen die (voor iedereen) 'gratis' beschikbaar zijn, zijn toereikend. • Raadsleden dienen het verzoek in bij de griffier die bevoegd is te beslissen op basis van duidelijke criteria. Dit werkt prima! Er hoeft geen verantwoording afgelegd te worden aan de raad, alhoewel de informatie wel openbaar is.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn geen individuele opleidingstrajecten voor raadsleden. Behalve dan bij aanvang van een nieuwe raadsperiode wanneer de nieuwe raads- en commissieleden (collectief) door de griffie een aantal workshops krijgen. • Nog te vroeg om hier een enigszins gefundeerd antwoord op te geven. • Oprecht weet ik het niet. Denk combi van tijd, schroom om dit budget voor jezelf in te zetten, en tevredenheid met aanbod dat griffie voor heel de raad door het jaar heen organiseerd. • Raadsleden ontvangen heel veel prikkels van buiten af. Een opleidingsaanbod is een van die prikkels en moet voor de aandacht van de raadsleden concurreren met andere. In die competitie eindigen trainingen en opleidingen niet hoog. In die afweging speelt ook de tijdsdruk van een training mee en dat er geen direct verband is tussen deze activiteit en electoraal succes. Het ligt niet aan de diversiteit en kwaliteit van de trainingen. • Want er wordt nu ingelijk geen gebruik van gemaakt

8.1. Kunt u een voorbeeld geven van een gemeente(n) die goede individuele opleidingstrajecten biedt aan raadsleden.

Antwoord	Gegeven toelichting
In alle gemeenten die ik ken gaat dit goed	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente start elke cyclus met een uitgebreide inwerkprogramma voor startende raadsleden. Daarnaast wordt jaarlijks ruim voor de behandeling van de begroting een avondbijeenkomst belegd over 'het lezen van de begroting'. Sommige raadsleden maken gebruik van de zomeracademie en om de twee jaar wordt voor startende politici de cursus 'Politiek Actief' georganiseerd.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> • Ik lees tot nu toe de vragen zo dat het gaat om trainingen voor individuele raadsleden die door anderen dan de gemeente worden aangeboden op een enkele uitzondering na zoals bv rond P&C-cyclus. Wat mij betreft is het niet aan een individuele gemeenten om alle trainingen aan te bieden. Behalve dan de collectieve, maar dan regelmatig met externe hulp en dus financiering door de gemeente • Ik zou het niet weten, is geen onderwerp van gesprek. • Wij zijn een van de weinigen die dit hebben voor zo ver ik weet.

> Verklaring van niet hebben van persoonlijk opleidingsbudgetten

5.1. Hoe groot is volgens u de kans dat in uw gemeente in de komende jaren een persoonlijk opleidingsbudget voor raadsleden wordt ingesteld.

Antwoord	Gegeven toelichting
Neutraal	<ul style="list-style-type: none"> Dit is dus geheel afhankelijk van politiek te maken keuzes of geld wat landelijk voor individuele permanente educatie van raadsleden beschikbaar komt.
Kleine kans	<ul style="list-style-type: none"> De raad gaat in deze financieel krappe tijden geen extra geld voor zichzelf uittrekken Dit onderwerp is afgelopen maand nog met de fractievoorzitters besproken. Insteek is een collectief opleidingsbudget te blijven hanteren. Fractiebudgetten toerijkend en schroom om gemeenschapsgeld te gebruiken. Daarnaast hoogopgeleide, jonge raad die via werk al leert. Weinig tijd Onze gemeente gaat over een aantal maanden herindelen. Opstellen van de (nadere regels mbt verordening) rechtspositie is niet direct een prioriteit van de raad. Hierin zou ik de mogelijkheid willen bieden van een persoonlijk opleidingsbudget. Maar het is de vraag of de (nadere regels mbt verordening) rechtspositie er snel zullen komen. Raadsleden geven niet graag geld uit aan eigen ontwikkeling of ondersteuning.
Zeer kleine kans	<ul style="list-style-type: none"> Budgetten staan onder giga druk, ook dit jaar weer 130 kEuro bezuiniging structureel (zoveelste) op griffie en raads begroting. Daarnaast vinden raadsleden het moeilijk geld voor zichzelf uit te trekken. Tot slot gaat prioriteit nu vooral uit naar de andere verplichte arbeidsvoorwaarden, zoals verblijfsvergoeding en parkeren. Dat kost al veel geld dat we niet hebben, maar wel verplicht worden uit te geven dankzij landelijk voorschrift. De raad wil voor de raad geen extra budget uit trekken Doordat zoveel mogelijk maatwerk wordt geleverd, is er weinig vraag naar individuele opleiding. In de enkele gevallen dat dit (goed onderbouwd) wel zo is, wordt daarin voorzien vanuit het collectieve budget. Heeft geen raadslid om gevraagd. Het loopt prima zoals het loopt, hier zijn geen verzoeken toe. Dit heeft voor ons geen prioriteit op dit moment. Los van het principiële bezwaar dat dit altijd subjectieve, arbitraire keuzes zijn, is er nog een groot praktisch bezwaar. Er is geen geld. Na de wijzigingen in de Rechtspositie Ambtsdragers per 1 januari 2019 heeft mijn raad 400.000 euro hiervoor uit moeten trekken, zonder dat er extra geld uit het gemeentefonds oid kwam. Een sigaar uit eigen doos, dus. Individuele budgetten zijn simpelweg, ook in een grote gemeente als waar ik werk, simpelweg niet te betalen. Raadsleden zijn over het algemeen zeer huiverig voor hun toerusting gemeenschapsgeld vrij te maken. Is in deze barre tijden van bezuiniging op bezuiniging niet uit te leggen. Vlissingen is artikel 12 gemeente waardoor budgetten erg krap zijn. Bovendien vindt de raad het altijd moeilijk om haar eigen budget te verhogen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Wij bieden regelmatig collectieve scholing aan.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> • Door het zo te framen gaat het omgekeerde gebeuren. Namelijk dat geld bepalend is voor de kwaliteit van de individuele ondersteuning. En dat er een groep raadsleden ontstaat die maar iets volgt omdat het geld op moet.

6.1. Om welke redenen wordt het tot stand komen van een persoonlijk opleidingsbudget in uw gemeente mogelijk niet gerealiseerd?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

Toelichting

De fractie kan dan zelf beoordelen of een dergelijk opleiding/cursus al dan niet noodzakelijk is.

Incidentele opleidingswensen worden gewoon gehonoreerd, maar regelmatig gaat een (landelijke) opleiding uiteindelijk niet door vanwege gebrek aan interesse, dat is een teken aan de wand.

Is al vanaf 2003 mogelijk. D.t.v. griffier.

Volgens mij hebben veel raden last van deze verkeerde zuinigheid. Ik zou dan ook een voorstander zijn van landelijk vastgelegde regelingen hieromtrent, liefst ook met gelabeld geld erbij.

Weinig raadsleden willen hier tijd in steken, omdat de waan van de dag regeert.

Wordt verdeeld over gedacht.

7.1. Hoe wenselijk of onwenselijk zou u het vinden dat via wetgeving gemeenten verplicht worden om persoonlijke opleidingsbudgetten te bieden aan raadsleden?

Antwoord	Gegeven toelichting
Zeer wenselijk	<ul style="list-style-type: none"> • Individuele budgetten verwerken in de onkostenvergoeding
Wenselijk	<ul style="list-style-type: none"> • Een wettelijke verplichting in deze zou ons niet helpen, maar andere mogelijk wel. • Maar dan wel met geld erbij en niet als met de overheveling van de Jeugdzorg naar gemeenten of de invoering van het nieuwe Rechtspositiebesluit politieke ambtsdragers zonder bijbehorende financiële middelen. • Maar geef dan ook het geld erbij!! • Wenselijk, maar het moet niet ten koste gaan van de collectieve opleidingsbudget of het budget van de griffie voor andere doeleinden
Neutraal	<ul style="list-style-type: none"> • Als die wetgeving komt moet ook budget meekomen. • Gelijkheid is belangrijk, het moet niet uitmaken in welke gemeente je actief bent. Echter moet goed onderzocht worden of het noodzakelijk is en nut heeft voor het werk als raadslid. Dus is er behoefte en het geld niet beschikbaar stellen opleidingen die geen raakvlak hebben met raadswork (wie gaat dit dan bepalen?). Er is sinds kort de regel om commissieleden een laptop ter beschikking te stellen, commissieleden (in onze gemeente) hadden denk ik meer interesse in meer financiële compensatie. Een laptop of tablet hebben ze thuis al zelf. • Het via wetgeving regelen heeft geen meerwaarde. Als je het nu zou willen regelen (en de raad wil en durft ook in zichzelf te investeren), kun je dat al doen. • Wetgeving werkt verplichtend. Nu al komen raadsleden (te) weinig toe aan het vervullen van hun rol als volksvertegenwoordiger. Dit legt dan ook weer druk op de beschikbare tijd.
Onwenselijk	<ul style="list-style-type: none"> • Als de raad persoonlijke opleidingsbudgetten wenst, dan kan hij daartoe zelf autonoom toe besluiten. • Dwang helpt niet bij dit soort zaken; dan ontstaat vanzelf weerstand. Het moet uit de raad/gemeente zelf komen om het succesvol te laten zijn. Een goede campagne vanuit de centrale overheid om het te bevorderen zou wel helpen. • Ik vind dat wetgeving daar niet voor bedoeld is. • Raadsleden zijn niet enthousiast over landelijke politici die zaken dwingend opleggen. Zeker niet als daarbij horende budgetten uit de eigen gemeentebegroting moeten komen. • Zie eerdere antwoorden.
Zeer onwenselijk	<ul style="list-style-type: none"> • Dit is toch echt autonomie van de gemeente. Wettelijke verplichtingen alleen als de pot met geld ook eerlijk verdeeld wordt, en we hebben inmiddels voldoende ervaring om te weten dat er wel van alles moet maar geen geld erbij wordt geleverd, Dit gaat toch volstrekt voorbij aan de ernst van de financiële problemen in gemeenten zoals de onze agv de schier onbeheersbare kosten in het sociaal domein.

	<ul style="list-style-type: none"> • Het centraal opleggen van zinloze lokale maatregelen zonder begeleidend budget of inzicht in waar de schoen wringt, is helaas een Haagse specialiteit die wij iets te vaak voorgezet krijgen. Doe maar niet. • Het kan nu al. Het niet hebben is een gebrek aan politieke en bestuurlijke lef. Die cultuur moet je niet door excuus wetgeving willen doorbreken • Het subsidiariteitsprincipe brengt met zich mee dat het Rijk zich niet moet bemoeien met zaken die net zo goed of beter decentraal kunnen worden bepaald.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> • Ik heb me hier nog te weinig in verdiept.

> Kunt u een toelichting geven waarom u het (zeer) wenselijk vindt?

Antwoord

Gegeven toelichting

(Zeer) wenselijk	<ul style="list-style-type: none"> • Als het er zou zijn dan gaan raadsleden er misschien ook meer gebruik van maken. Kunnen ze ook geen verwijten krijgen dat ze te dure opleidingen doen. Want dan is het een recht. Dat voelt toch anders. • Als signaal dat je blijven ontwikkelen belangrijk is • Anders wordt het niet geregeld • Daardoor wordt het – meer – maatwerk, wordt het werk als raadslid wellicht aantrekkelijker en dergelijke persoonlijke trajecten stralen uit ook naar de raad als geheel. De raad, bestaande uit 29 raadsleden, is wel heel divers; ook qua opleidingsbehoefte. • Dan hoeven raden niet bang te zijn om erop aangesproken te worden en zich te moeten verantwoorden. • Dan is er geen drempel voor raadsleden om er gebruik van te maken, dan hoeven ze zich niet te schamen als zij een opleiding doen terwijl er ook wordt bezuinigd op de jeugdzorg bijvoorbeeld • Dan is er in ieder geval verankerd dat er geld beschikbaar komt. • Dan is het ‘verkoopbaar’ richting inwoners. Vaak vinden raadsleden het lastig geld voor zichzelf (raadscollectief) uit te geven. Pers zit daar vaak bovenop en dat geeft een beeld van “zakkenvullers” • Dan kan het zonder meer doorgevoerd worden • Dan worden we gedwongen. De gemeente zelf zal dit niet doen vanwege de (onterechte) uitstraling van zelfverrijking. • Dan wordt het investeren in jezelf niet gepolitiseerd • De raad is erg terughoudend om geld aan zichzelf uit te geven. De raadsleden dragen een grote verantwoordelijkheid en werken onder grote druk, • De raad is richting zichzelf erg zuinig en zal zichzelf niet snel iets ‘gunnen’. Dit wordt al snel als luxe gezien. • De raad komt, versterkt door het duale stelsel, op steeds grotere afstand te staan. Colleges krijgen meer en meer de wens de raden niet adequaat in positie te brengen en tenminste te informeren. Een stille ondermijning van de lokale democratie is gaande. • Een individueel budget zet raadsleden m.i. eerder aan om trainingen te gaan volgen.
------------------	--

- Een raadslid hoeft niet zozeer verstand van zaken te hebben als wel in staat zijn door te dringen tot de kern, daarbij aansluitend bij eigen visie en focus. Dat leer je vooral in persoonlijke trainingstrajecten.
- Extra impuls om het te regelen
- Heeft meerwaarde maar zal pas ingezet worden indien verplicht
- Het zou een stimulans zijn om meer in zichzelf te investeren
- In mijn gemeente bepaalt college/wethouder SGP de lijn en wil geen verandering. Na 5 jaar griffier onbegonnen werk
- Inclusief een bijbehorend budget dat van rijksweg wordt toegevoegd aan het Gemeentefonds. Alleen een verplichting is een sigaar uit eigen doos en ondervangt de bezwaren niet.
- Individuele budgetten verwerken in de onkostenvergoeding
- Komt niet uit de raad zelf, dus in wetgeving opnemen levert meteen een verplichting op.
- Niet meer vrijblijvend
- Nu is het budget oneindig
- Omdat daarmee een grondslag wordt geboden
- Omdat de raad en het budget meer ruimte met krijgen en niet al vooraf bepaald door het college in de begroting dichtgetimmerd of wegbezuinigd wordt
- Omdat dit dan niet meer afhankelijk is van lokale democratische besluitvorming
- Omdat je dan opleiding in dienst stelt van een goede raad in plaats van het van de lokale gun-factor te laten hangen
- Raad is altijd geneigd te beknibbelen op eigen ondersteuning (“Niet uit te leggen aan inwoners e.d.”)
- Raadsleden ontwikkelen in vorming/rollen als vertegenwoordiger van de lokale democratie of als opstap naar een bestuurlijke functie in de lokale democratie
- Raden hebben de neiging te weinig geld voor zichzelf uit te trekken. Als er een budget gereserveerd is per raadslid wordt er vast meer gebruik van gemaakt. En raadsleden zouden meer gebruik moeten maken van opleidingsmogelijkheden
- Raden komen niet gemakkelijk voor zichzelf op als ze zelf de keuze hebben
- Sluit aan bij individuele keuzevrijheid van het raadslid. Daardoor kan beter maatwerk geleverd worden. Ik zou wel criteria meegeven voor de besteding van persoonsgebonden budgetten om wildgroei te voorkomen. Het moet te maken hebben met raadswerk.
- Werkt drempelverlagend
- Wordt opgenomen in rechtspositie
- Zie boven
- Zie hierboven
- Zie mijn eerdere toelichtingen. Een persoonlijk opleidingsbudget nodigt denk ik meer uit tot het volgen van trainingen en cursussen. Het maakt het speciaal en men heeft individuele keuzevrijheid, is niet aan het collectief overgeleverd.
- Zie toelichting bij vraag 3
- Zoals aangegeven, kan een eigen budget stimulerend werken

- Zoals met veel zaken rondom raadsbudgetten/vergoedingen. Het is makkelijker als dit via het Rijk wordt geregeld. Anders is er toch altijd discussie of de raad zichzelf een cadeau geeft.

> **Kunt u toelichting geven waarom u het (zeer) onwenselijk vindt?**

Antwoord

Gegeven toelichting

(Zeer) onwenselijk	• 1. Arbitrair karakter opleidingsbehoefte, budgethoogte, bestedingswijze. 2. Geen budget beschikbaar. 3. Collectief werkt net zo goed.
	• Autonomie van de gemeente niet verder aantasten
	• Ben tegen regels, als er behoefte aan is moet de raad dit zelf regelen
	• Bij de gemeenten die ik ken worden er allemaal een gezamenlijk inwerktraject gestart al voor de verkiezingen. ProDemos is daarbij een goed hulpmiddel. Van iemand die raadslid wil worden mag verwacht worden dat hij/zij zich voldoende voorbereid op zijn/haar toekomstige taak. Daarbij er ligt ook een verantwoordelijkheid bij de politieke partijen zelf. Veel landelijke partijen bieden ook al vele cursussen aan. Denk maar aan de SP, CDA en PvdA. Daarnaast de gemeentefinanciën en capaciteit komen door toedoen van Den Haag steeds meer onder druk te staan. Principeel is het ook nog zo dat indien je naar een baan solliciteer je geacht wordt de kennis en vaardigheid te hebben.
	• Collectief aanbieden is effectiever en goedkoper.
	• Dat is niet aan de wetgever, maar aan de raden zelf (autonomie gemeenten)
	• Dat kan op lokaal niveau prima zelf afgewogen worden
	• De raad c.q. raadsleden zijn voldoende in staat om, indien een persoonlijke opleiding gewenst wordt,
	• Dergelijke zaken dienen niet verplicht te worden door hogere overheden
	• Dit moet geheel overgelaten worden aan de betreffende gemeente(raad). In sommige gemeenteraden is er simpelweg geen behoefte aan. Het instellen van een persoonlijk opleidingsbudget zal altijd ten koste gaan van het collectieve opleidingsbudget.
	• Dit past prima bij de autonome bevoegdheid van de raad
	• Dit vind ik iets wat elke gemeente(raad) zelf moet kunnen beslissen.
	• Een dwangbuis om dit in te gieten is in mijn ogen onwenselijk
	• Eigenlijk vooral 'onnodig'
	• Elke raad moet zaken regelen waaraan behoefte is. Het heeft geen zin iets op te tuigen wat niet gebruikt gaat worden.
	• Er moet ruimte zijn voor lokale invulling
	• Er wordt al te veel centraal geregeld; aan raad zelf overlaten
	• Financieel onwenselijk
	• Geen behoefte aan, wij doen het collectief of via de politieke partijen
	• Geen noodzaak om hier lokale autonomie aan te tasten, gemeenten kunnen dit prima zelf bepalen
• Geloof niet in verplichting van bovenaf; raad kan dit prima zelf beoordelen en zo nodig actie ondernemen	
• Gemeenten zijn autonoom. De raad weet zelf wat goed voor de raad / de raadsleden is.	

- Gemeenteraden zijn zelf voldoende in staat om dat voor hun eigen gemeente te bepalen.
- Het beknót de raadsleden in het volgen van trainingen omdat ze binnen hun persoonlijk budget moeten blijven. Bovendien moeten raadsleden dan aan het eind van het jaar verantwoorden waarom ze wel of niet een training hebben gevolgd.
- Het lijkt me al heel wat als we in staat blijven om voor de hele raad een collectief budget overeind te houden
- Het middel wordt boven het doel geplaatst. Er zijn veel meer mogelijkheden om een goed opleidingsaanbod te verzorgen dan een persoonlijk budget.
- Huidige opleidingsbudget voldoet.
- Iedere raad moet de kans krijgen dit naar eigen behoefte in te richten.
- Ik vind dat de gemeenteraad dat zelf moet bepalen of basis van behoefte en cultuur. In mijn raad wordt de waarde soberheid erg gewaardeerd.
- Ik vind dat de volksvertegenwoordiging hier zelf een keuze in moet kunnen maken
- Individuele opleidingen bekostigen is geen taak voor de gemeente.
- Is aan de gemeenteraad zelf om te bepalen
- Is een autonoom onderwerp van de raden zelf
- Is geen vraag naar
- Is lokale aangelegenheid
- Je moet goed nadenken wie, waarvan is en uiteindelijk gaat het hier om het collectief gemeenteraad.
- Kan gemeente beter zelf bepalen
- Laat keus bij gemeenten
- Leidt tot extra regelgeving en extra administratie. Waarom het verplicht moet zijn is me een raadsel. Raadsleden hebben ook een eigen verantwoordelijkheid.
- Leidt tot meer kosten zonder dat er zicht is op betere kwaliteit of opbrengst
- Omdat er dan weer iets in het leven wordt geroepen dat niet nagekomen wordt.
- Raadsleden hebben hier een eigen verantwoordelijkheid in. Net als de politieke partijen waar zij deel van uit maken.
- Raadsleden zijn geen onderdeel van het bureaucratische ambtelijke systeem. Lijkt wel of gewoon boerenverstand niet meer gewenst is. Gaan we weer uitleggen dat raadsleden het niet snappen. Volgens mij moet college via voorstellen aan de raad de raad in positie brengen.
- Raakt de gemeentelijke autonomie
- Raden moeten zelf deze afweging kunnen maken
- Relevant is het bieden van een goed opleidingsaanbod waar de gehele raad iets aan heeft.
- Tast de autonomie van de gemeente aan en is erg betuttelend.
- Verplichten zal mijn inziens weinig effect hebben
- Verplichting 'van boven af' is niet goed. Gemeenten moeten hier zelf een keuze in hebben.
- Verplichting via wetgeving gaat voorbij aan lokale autonomie
- Verplichtingen zijn alleen verdedigbaar indien er een expliciete noodzaak is en niet slechts een soort algemeen nut. Bovendien kan het collectieve budget ook gewoon voor individuele wensen worden gebruikt.
- Wettelijke maatregelen helpen niet. Het moet vanuit de raad zelf komen
- Zie 7

• Zie agpnt 6
• Zie bij 7
• Zie bij 7.
• Zie hierboven (2x)
• Zie hiervoor + afweging hoort bij de gemeente zelf te liggen
• Zie hiervoor. (2x)
• Zie voorgaande vragen
• Zie vraag 3
• Zolang het rijk de gemeenten onvoldoende geld overmaakt heb ik aan meer verplichtingen die geld kosten geen enkele behoefte. We kunnen nu al niet uitleggen waarom onze bibliotheek dicht moet terwijl het rijk meer dan voldoende geld heeft.

Extra toelichting

Beloon raadsleden, met name in gemeenten onder de 100.000 inwoners, met een hogere maandelijkse raadsvergoeding. Dat zet zoden aan de dijk, daar kunnen ze dan opleidingen van gaan doen, of iets anders dat net zo, zo niet veel nuttiger is. Mijn gemeente is 100.000+ , met een fatsoenlijke raadsledenvergoeding en kent deze individuele wens dus nadrukkelijk niet.

8. Kunt u een voorbeeld geven van een gemeente die goede individuele opleidingstrajecten biedt aan raadsleden?

Antwoord Gegeven toelichting

In alle gemeenten die ik ken gaat dit goed	<ul style="list-style-type: none"> • Raadsleden kunnen cursussen en trainingen volgend en daar zijn middelen voor, die hoeven niet persoonlijk geormerkt te worden.
Weet niet	<ul style="list-style-type: none"> • Ik ken geen gemeente die dat doet dus kan ook niet beoordelen of dit goed is • Nee, natuurlijk niet. Er is geen gemeente zo gek, tenzij gedwongen door centrale regelgeving, om dit soort overbodige en politiek-publicitair zeer gevaarlijke experimenten uit te voeren. • Uit inventarisatie binnen de griffiers van de griffierskring blijkt dat geen van deze gemeenten een individueel budget heeft. • Zelf bieden we als griffie alle steun en inventariseren we regelmatig opleidingsbehoeften echter wordt er weinig gebruik van gemaakt. Ook brengen we regelmatig de vereniging voor raadsleden met hun portal onder de aandacht. Dit zit ook opgenomen in ons raadsinformatiesysteem zodat ze het snel kunnen vinden. Daar zit al veel basis materiaal in. Daar zit dus een kans om dat verder uit te diepen.

III. Aan de slag met persoonlijk opleidings- en ondersteuningsbudget

9. Bent u bekend met de pilot 'Naar een vitale lokale democratie. Aan de slag met persoonlijk opleidings- en ondersteuningsbudget'?

Antwoord	Gegeven toelichting
Ja, mijn gemeente neemt niet deel aan deze pilot	<ul style="list-style-type: none"> Als griffier heb ik dit wel voorgesteld aan de fractievoorzitters, maar er was geen animo. Toch ga ik de mogelijkheden opnieuw opnemen in mijn komende griffieplan!
Nee, ik ben niet mee bekend met deze pilot	<ul style="list-style-type: none"> Ik ontvang er graag informatie over! Net een burgemeestersprocedure afgerond, de tijd heeft mij ontbroken voor andere zaken Niet specifiek bekend met dit onderdeel van de pilot. We doen wel mee met de Quick scan lokale democratie binnen dezelfde pilot.

> Mogen wij contact met u opnemen om de mogelijkheden te bespreken voor deelname aan 'Naar een vitale lokale democratie. Aan de slag met persoonlijk opleidings- en ondersteuningsbudget'?

Antwoord	Gegeven toelichting
Nee	<ul style="list-style-type: none"> De focus ligt nu op de herindeling. Wel een interessant onderwerp voor de nieuwe beoogd griffier die volgend jaar gaat starten. Heeft in mijn gemeente geen prioriteit Ik heb ingevuld "niet nuttig". Vervolgens krijg ik de vraag of er contact kan worden opgenomen om de mogelijkheden "naar een vitale democratie" te bespreken. Wat is er onduidelijk aan "niet nuttig"? Ik zou hier eerst behoefte raad voor moeten weten Middelen laten dat niet toe Mijn raad vindt dit niet interessant Ook deze pilot heeft niet veel zin, zolang de daarvoor benodigde middelen niet beschikbaar komen Op dit moment hebben we hier geen interesse in . Er speelt op dit moment enorm veel binnen de raad (nieuwe vergaderstructuur, maatschappelijk raadsprogramma, kerntakendiscussie). Zowel voor de raadsleden, maar ook voor de griffie zijn dit enorm grote trajecten. Een volgend traject gaat op dit moment echt niet lukken. We hebben eerst andere zaken waar aandacht aan geschonken moet worden Zie ook de toelichting bij vraag 1 en 3, er is op dit moment geen draagvlak hiervoor.

10. Heeft u verder nog ideeën over hoe gemeenten tegemoet zouden kunnen komen aan de wens van een stevige toerusting en ondersteuning van raadsleden?

Ja, ideeën:

(verplichte?) opname in de begroting van een minimaal budget voor de raadsleden, dit van rijkswege kenbaar maken

Als het normaler, en een recht wordt, dan zal er ook meer gebruik van worden gemaakt.

Ambtelijke bijstand modelverordening uitbreiden, externe inbreng daarin opnemen, burgers met expertise tijdelijk een status geven om deel te nemen aan bijv. commissie, commissie- en ondersteunende leden mogelijkheden geven (dit is de kweekvijver en krijgen geen raadsvergoeding)

Balans in tijdsinvestering is van belang zodat er letterlijk ruimte in tijd en ook ruimte in het hoofd ontstaat om te willen ontwikkelen. Naast het budget dat hier dan voor beschikbaar moet komen. Dit zal per gemeente verschillen.

Beloon raadsleden van gemeenten onder de 100.000 inwoners met een fors hogere maandelijkse raadsvergoeding, en stel een staffel op van een minimum aantal fte per griffie in.

Betere afspraken met werkgevers, zodat mensen die zich voor de lokale democratie willen inzetten, daar meer ruimte voor krijgen.

Collectief aanbieden door vereniging van raadsleden.

Collectief aanbieden en daarvoor voldoende budget vrijmaken.

Collectief introductieprogramma starten een jaar voorafgaand aan de verkiezingen. Binnen raadperiode periodiek de opleidingsbehoefte van raadsleden en commissieleden inventariseren en uitrollen.

Dat kunnen gemeenten prima zelf. Er wordt regelmatig onderling gesproken over "wat gaat goed, wat kan beter". Een op een, of per fractie. En veel fracties doen zelf ook aan verbetering van de toerusting, al dan niet met hulp van de griffie.

De 'gratis' beschikbare online trainingen actueel houden met eventueel ook alternatieve trainingen over hetzelfde onderwerp.

De digitale leeromgeving (oa VNG) heeft zeker een toegevoegde waarde

De financiering voor dit soort zaken centraal regelen ipv per gemeente.

De positie van de griffier meer verankeren door deze formeel meer als gesprekspartner van secretaris en burgemeester te laten fungeren. Zeker bij personeelszaken wordt de griffier niet als gelijk ervaren.

De vergoedingen voor raadsleden verhogen zodat zij in staat zijn een dag vrij te nemen voor het raadswerk.

Discussie over kwalitatieve versterking (naast de kwantitatieve die nu gevoerd wordt) over griffie(r)s. En het versterken van rekenkamers/commissies.

Een betere vergoeding voor het raadswerk

Een goed aanbod van raadsbijeenkomsten en werkbezoeken

Een goed toegeruste raadsondersteuning, een minimumomvang van ca 3 Fte voor griffies geeft de mogelijkheid voor (ook) persoonsgerichte ondersteuning en begeleiding door de griffier

Een goede, professionele griffie met genoeg uren

Een online leer- en kennisplatform

Een soort meerjarig laagdrempelige leerlijnen/ trajecten opzetten je ook goed op je CV zou kunnen zetten en die kunnen helpen bij profilering van raadsleden wat betreft woordvoering

Een steviger fractiebudget t.b.v. meer personele fractieondersteuning

Een verplichte minimale omvang van de griffie zou helpen, gekoppeld aan een salarisniveau voor de griffier, zoals bij burgemeesters

Een werkwijze zoals het klasje voor burgemeester inclusief bijbehorend programma en financiering zou een vanzelfsprekendheid opleveren om met persoonlijke ontwikkeling bezig te zijn en tegelijkertijd contact te maken met raadsleden van andere (vergelijkbare) gemeenten.
Gaat niet alleen om meer budget of versterking van de griffie, maar ook over de kwaliteit van bijvoorbeeld de raadsvoorstellen: goede raadsvoorstellen, geven richting en maken duidelijk wat de raad moet besluiten (en context en eerder genomen besluiten e.d.)
Geoormerkt bedrag voor scholing opnemen in Gemeentefonds
Geoormerkt budget in de rijksuitkering.
Geoormerkte financiële middelen hiervoor beschikbaar stellen
Goede en positieve ervaringen van andere raadsleden delen, waardoor er meer promotie voor wordt gemaakt
Goede regionale bijeenkomsten/trainingen voor de belangrijke opgaven die op de gemeenten afkomen.
Griffie(r)s toerusten met de juiste tools zodat zij e.e.a. kunnen aanbieden aan raadsleden.
Griffies meer mogelijkheden bieden om actief te ondersteunen
Grotere rol voor de griffie, juist om raadsleden werk uit handen te nemen en niet nog meer werk/tijdsbesteding te bezorgen door meer opleiding voor de raadsleden zelf
Het gaat erom dat een raadslid regie krijgt op de agenda en de wijze waarop hij - zij in positie wordt gebracht
Het verhogen van de maandelijkse tegemoetkoming zodat raadsleden meer tijd aan het politieke werk kunnen besteden en minder tijd aan hun werkgever. In grote gemeenten zou de oplossing kunnen zijn fulltime raadsleden.
Ik ben al blij met de online leer mogelijkheden van Raadsleden.nu waardoor raadsleden op een voor hen geschikt moment zich kunnen verdiepen.
Individuele budgetten verwerken in de onkostenvergoeding
Investeer via politieke partijen, en zorg vooral dat de lokale partijen in Nederland gelijke kansen krijgen.
Ja een goed inwerkprogramma, liefst ruim voor de verkiezingen maar dan wel een inwerkprogramma voor iedereen. Altijd de mogelijkheid bieden om gepaste cursussen aan te bieden. Hierom ook vragen. Maar wel raadsbreed en niet individueel
Ja, door dit soort projecten achterwegen te laten. Raadsleden hebben behoefte aan ondersteuning, niet aan betutteling.
Kom met adviezen over budgetten!
Kom met stevige landelijke wetgeving voor vergoedingen en budgetten. Op lokaal niveau is dat gewoon lastig te regelen.
Kwalitatief hoogwaardige griffie inrichten en raadsvoorstellen zo maken dat de raad ook echt in positie kan komen.
Laat de keuze voor een individueel opleidingsbudget aan de gemeente. Opleiden van raadsleden moet geen doel op zich worden.
Meer (financiële) ruimte voor fractie ondersteuning
Meer aanbod van collectieve trainingen gericht op vaardigheden die nodig zijn voor invulling van het raadslidmaatschap;
Meer bekendheid geven aan de mogelijkheden van persoonlijke toerusting en ondersteuning
Meer budget zodat ook in kleine gemeenten fracties personeel kunnen inals bij grote gemeenten.
Meer capaciteit op de griffie; betere toerusting ambtelijke organisatie, zoals bestuurlijke antenne, het aanleveren van informatie op maat.
Meer capaciteit op griffie om hiermee actief bezig te zijn
Meer collectief trainen en meer naar buiten ipv vergaderen.

Meer formatie op de griffie / Meer tijd voor raadsleden
Meer gebruik maken van de kennis van het ambtelijk apparaat.
Meer ontmoeting tussen raadsleden en samenleving
Minimaal verplichte omvang griffie (gerelateerd aan aantal raadsleden)
Mogelijkheden bespreken met de raad/raadsleden
Naast het opleidingsbudget is ook het budget voor professionele ondersteuning (griffie) erg wisselend. Het zou goed zijn als hier ook een landelijke richtlijn voor zou komen. B.v. gerelateerd aan het aantal raadsleden. Niet alleen voor een griffier, maar ook voor een raadsadviseur, secretaresse e.d.
Niet geld de 'heilige graal' maken. Maar gemeenten volgen waar raadsleden ruimte pakken voor individuele ondersteuning. en daar de ervaringen monitoren
Organiseer in de eigen gemeente met de kennis die in het gemeentehuis aanwezig is eigen op maat gesneden cursussen over bijvoorbeeld RO of financiën. Je leert hiermee raadsleden hoe ietes in elkaar zit, hoe hier lokaal mee omgegaan wordt en raadsleden en ambtenaren leren elkaar kennen.
Raadsgriffiers wettelijk loskoppelen van politieke aansturing via werkgeverscommissie, net als de onafhankelijke rekenkamer
Raadsleden er op wijzen door onverdacht persoon dat zij echt het hoogste orgaan zijn en college moeten sturen en niet andersom
Raden ervan bewust maken dat griffies van kleine gemeenten vaak te veel werk en te weinig tijd hebben. Met andere woorden: raden moeten ervan overtuigd worden dat griffies geen nodeloze kostenpost zijn.
Regel de gewenste formatiegrootte van griffies
Ruim voor de verkiezingen starten met een introductie cursus. In gesprekken en d.m.v. een test de behoefte peilen. Landelijke intervisie organiseren voor raadsleden (vooral van lokale partijen). Aanbieden van scholingsprogramma's op maat etc.
Stel gemeenten budget beschikbaar of laat dat via het ministerie verlopen. Dan hoeft er op zich geen extra geld naar de gemeenten.
Stevige griffie
Subsidieer studie via de vereniging van raadsleden vanuit BZK
Tijd, tijd en nog eens tijd. Dat is de belangrijkste factor als niet geïnvesteerd wordt in opleidingen.
Training en voorl coaching op maat!
Trainingen per fractie.
Uitwisseling raads- en commissieleden verschillende gemeenten. Griffies die workshops organiseren voor hen.
Vanuit overheid geïnitieerde opleidingen, geen persoonlijke, voorkomen van wildgroei
Veel aanbieden via de netwerken, politieke partijen, etc.
Verplichte gedegen basisopleiding
Versterking griffie
Versterking griffie.
Versterking van de griffies (2x)
Via gemeentelijke herindeling opheffen van kleine gemeenten (en minder samenwerkingsverbanden)!!
Voldoende fte op de griffie, om de eerder genoemde reden (verkeerde zuinigheid) vaak te krap. En daarnaast meer landelijk regelen.
Voor raadsleden is niet zozeer het belangrijkste dat zij zelf veel kennis hebben, maar veel meer dat ze de vaardigheden ontwikkelen om de plekken te weten (griffie, ambtelijke bijstand, college,

onderwijs, samenleving) waar zij de kennis en informatie kunnen aanboren/ophalen én leren de juiste vragen te stellen op de juiste momenten en over de juiste onderwerpen.;
Vooral collectief
Vooraleer raadsleden gaan nadenken over het volgen van cursussen dient eerst de basis op orde te zijn. Ik bedoel daarmee dat het binnen de fractie goed loopt. Zie bij de helft van de fracties problemen in de personele sfeer. Een cursus op dat vlak 'sterke, veilige fracties" zou zeer welkom zijn
Wat op dit moment erg goed werkt is a. aanbod in samenwerkingsverband en b. gericht op kennis en kunde richting grote dossiers (maar dan niet alleen kennis op inhoud).
Weigeren een sluitende begroting aan te bieden zolang het rijk onvoldoende geld beschikbaar stelt. Mijn gemeente heeft geen geld voor veel belangrijke zaken dan de wens van een stevige toerusting en ondersteuning van raadsleden.
Wettelijk minimumnormbedrag voor fractieondersteuning, idem voor de omvang van de griffie, ook landelijke financiering voor lokale partijen, meer in natura/kostenloos aanbieden (trainingen etc)
Wettelijk regelen, zodat niet iedere raad in het openbaar zijn eigen budget hoeft te regelen
Zeker, bel maar Gerrit Hagelstein, griffier Ede, 06-55121281
Zoek de moderne middelen, social media, webinars. koppel persoonlijk contact aan de nieuwe digitale mogelijkheden
Zorgen dat de griffies voldoende tijd en niveau hebben voor een goede ondersteuning

Antwoord **Gegeven toelichting**

Ja, ideeën:	<ul style="list-style-type: none"> • Raden zeer terughoudend met het beschikbaar stellen van budgetten voor zichzelf. Dit is een van de argumenten waarom BZK de rechtspositie van decentrale politieke ambtsdragers vaststelt. Maar dat geldt niet alleen voor salarissen e.d.; het gaat ook op voor de ondersteuning in brede zin. Als er geen landelijke normen komen zal dit een probleem blijven. • Wanneer raadsleden de financiering voor zichzelf moeten regelen, kunnen ze zichzelf tekort doen. Raadsleden van grote partijen hebben vaak al interne opleidingen. De kans is aanwezig dat zij de noodzaak niet inzien. Kleine lokale partijen hebben geen budget. Ook kan er ongelijkheid ontstaan voor raadsleden wanneer de ene gemeente het wel goed regelt en de andere gemeente niet. Zelfs bij gemeenten die nauw met elkaar samenwerken kunnen ongelijkheden ontstaan op dit gebied.
Nee	<ul style="list-style-type: none"> • "De wens" van wie? Van raadsvoorzitters, griffiers en colleges? Of van raadsleden zelf. Excuses voor mijn beetje cynische opmerking maar ik merk dat de voorzitter en ik lopen te trekken en te duwen aan de raad en veel raadsleden zelf denken dat ze heel goed bezig zijn en geen extra training nodig hebben. Daar zit het spanningsveld. • Ik heb die wens nog niet gehoord van raadsleden zelf • Ik vind het lastig in te vullen, omdat ik de startvraag al niet goed begrijp. • In 2018 zijn de fractiebudgetten aanzienlijke verhoogd. • Vind het ook niet alleen taak van gemeenten maar ook van partijen omdat daar weer extra maatwerk in kan zitten. Meer financiële mogelijkheden cq meer duidelijkheid over wat wel en niet kan is dan wel prettig. Zoals de recente beweging waarin BZK aan partijen laat weten dat ze toch deels mogen

declareren bij de griffier ook al zijn het trainingen die een partij organiseert en gaat het niet alleen om het primaire raadswerk.

4. Overheid in Nederland

Overheid in Nederland is een Horsters no-nonsense bedrijf, dat sterk is in het **raadplegen van meningen**. In een mondige wereld waarin men direct resultaat wil zien, is het raadplegen van meningen / ervaringen / beleving van belang om te overleven.

Onze **professionele en flexibele** medewerkers hebben **interesse** voor uw onderzoeksvraag om de beleving en inzichten vanuit de maatschappij regulier zichtbaar te maken. Door een **transparant** inzicht in hetgeen leeft en speelt onder burgers / bestuurders / politici, levert dit beter beleid en meer draagvlak op. Tips worden aangeleverd. Tevens toetst u of ingezette acties resultaat hebben.

Overheid in Nederland faciliteert dit proces als onafhankelijk onderzoeksbureau TIPTOP voor u. Het onderzoeksbureau heeft de beschikking over eigen TIP-burgerpanels (landelijk > 60 burgerpanels) en het overheidspanel Overheid in Nederland.

Blijf op de hoogte via de [Topletter](#).

Overheid in Nederland
Expeditiestraat 12
5961 PX Horst

www.overheidinnederland.nl

Toponderzoek is lid van MOA.